

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri kotoutumisen tukena

Maahanmuuttajataustaisten aikuisten ajatuksia MLL:sta ja kotoutumisesta

Erityispedagogiikan Pro Gradu -tutkielma

Turun yliopisto, Kasvatustieteiden laitos

Heidi Mäkelä

hepema@utu.fi

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Maahanmuuttajien asema lain mukaan Suomessa	8
3. Keskeisiä käsitteitä	11
3.1 Monikulttuurisuus	11
3.2 Mannerheimin lastensuojeluliitto	12
4. Kotouttaminen ja kotoutuminen	16
4.1 Kotouttaminen määritelmänä	16
4.2 Kotoutuminen määritelmänä	17
4.3 Monikulttuuristen lapsiperheiden kotoutuminen	25
5. Aiemmat tutkimukset ja hankkeet	27
6. Tutkimuksen toteutus	34
6.1 Tutkimusongelmat ja -kysymykset	34
6.2 Haastattelu	34
6.3 Aineiston keruu ja analysointi	37
7. Tulokset	43
7.1 Käsitys Mannerheimin lastensuojeluliitosta	43
7.1.1 Lapsilähtöisyys ja lapsiperheet	43
7.1.2 Myönteinen käsitys	45
7.2 Käsitys perhekahvilasta	46
7.2.1 Myönteinen käsitys	46
7.2.2 Tuen saaminen	47
7.3 Kotoutuminen	48
7.3.1 Ystävien ja sosiaalisten verkostojen merkitys	48
7.3.2 Osallistuminen	49

7.3.3 Kieli	49
7.3.4 Tausta ei saa vaikuttaa	50
7.4 Osallistuminen ja tutkittavien vastaukset	51
7.4.1 Osallistuminen ja tutkittavien vastausten laajuus	51
7.4.2 Osallistuminen ja tutkittavien käsitys	
Mannerheimin lastensuojeluliitosta	52
8. Yhteenveto ja pohdinta	53
9 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	59
Lähteet	63
Liitteet	71

MÄKELÄ, HEIDI: Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri kotoutumisen tukena

Pro gradu -tutkielma, 77 s., 2 liitettä.
Erityispedagogiikka
Tammikuu 2020

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri kotoutumisen tukena

Tämä tutkimuksen haastattelut suoritettiin aikavälillä kevät 2017 ja kevät 2018. Tutkimuksen kohteena olivat maahanmuuttajataustaiset aikuiset. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri on ollut heidän kotoutumisen tukena. Seitsemän haastateltavista olivat lähinnä perhekahvilan asiakkaita ja kolme muuta tutkittavaa jollakin tavalla työskentelivät Mannerheimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piirissä. Perhekahvilan asiakkaita haastateltiin kasvotusten ja laajemmin MLL:n kontekstissa tutkittavia haastateltiin sähköpostitse.

Tutkimuksen tulokset jakaantuvat neljään eri pääteemaan. Mannerheimin lastensuojeluliitosta esiin tulleet käsitykset toimivat ensimmäisenä teemana. Lapsilähtöisyys ja lapsiperheet sekä myönteinen käsitys nousivat vahvoiksi ajatuksiksi kyseisestä järjestöstä. Käsitys perhekahvila Marakattista oli toinen esiin noussut pääteema, joka näkyi etenkin perhekahvilan asiakkaiden vastauksissa. Heillä oli perhekahvilasta myönteinen käsitys sekä he ajattelivat perhekahvilan antavat jollakin tavalla tukea. Kolmas pääteema eli kotoutuminen jakaantui neljään eri kotoutumiskeinoon: ystävien ja sosiaalisten suhteiden merkitys, osallistuminen, kieli ja tausta ei saa vaikuttaa. Viimeinen pääteema selvisi tarkastelemalla vastausten laajuutta ja sisältöä kokonaisuudessaan. Sillä, miten tutkittavat osallistuivat järjestön toimintoihin, oli merkitystä siinä, miten tutkittavat vastasivat haastattelussa.

Tutkittavilla oli pääosin MLL:n nettisivujen mukainen käsitys sekä itse järjestöstä kokonaisuutena että perhekahvilasta. Jatkotutkimusehdotuksena olisi hankkia tässä tutkimuksessa käytettyä aineistoa yhä laajempi aineisto sekä käsitellä aihetta entistä syvemmästä näkökulmasta. Kyselytutkimukseen maahanmuuttajataustaisia saattaa olla vähän, joten haastattelu on parempi aineistonkeruumenetelmä. Mielenkiintoisena kysymyksenä voisi olla myös seurantatutkimus siitä, miten uudet maahanmuuttajien kokemukset ja käsitykset järjestöstä muuttuvat vuoden aikana. Lisäksi jatkossa hyvä ottaa huomioon ja mielenkiinnon aiheena myös muu sukupuoli, joka on tänä päivänä tullut puheenaiheena enemmän esille.

Asiasanat:

mannerheimin lastensuojeluliitto

maahanmuuttaja

kotoutuminen

integraatio

1. Johdanto

Ajankohdasta riippumatta maailmalla on tehty laajasti tutkimusta maahanmuuttopolitiikasta ja maahanmuuttajista. Maahanmuuttajat tulevat erilaisista lähtökohdista, mutta loppujen lopuksi heitä kaikkia yhdistää sopeutumiseen ja kotoutumiseen liittyvät kokemukset. Uuteen maahan siirryttäessä heidän on selvitettävä suhteensa niin alkuperäisen kulttuurinsa kuin valtaväestön normeihin, tapoihin ja arvoihin. Sopeutuminen on yksilöllinen prosessi, johon oletettavasti vaikuttavat maahanmuuttajan oman tausta ja valtaväestön vastaanottavaisuus. Tällainen muutos ei kuitenkaan ole aina ongelmaton. Uskon maahanmuuttajilla olevan kantaväestöä enemmän haasteita päästäkseen aktiiviseksi kansalaiseksi yhteiskunnassa.

Maahanmuuttaja voi pahimmillaan kokea itsensä syrjäytyneeksi uudessa maassa, joten hänen kotoutumisen tukemista erilaisin keinoin tulisi pitää tärkeänä. Kaikenlaiset konfliktit, joita kulttuurien kohtaamisesta seuraa, tulee aina selvittää. Jos valtaväestön vastaanottavaisuus sekä mahdollisuus oman kulttuurin ylläpitämiseen ovat kuitenkin olemassa eikä syrjäytymistä ilmene, tämä voi johtaa keskinäiseen kunnioitukseen ja arvostukseen eri kulttuurien välillä. Kotoutuminen onnistuukin parhaiten juuri sellaisessa yhteiskunnassa, jossa maahanmuuttajille muodostetaan edellytykset toimia tasa-arvoisesti yhteiskunnassa (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7).

Suomessa on aina ollut monikulttuurisuutta, mutta ei suhteellisesti samoissa määrin. Vasta kylmän sodan loputtua maahanmuuttajien määrä lisääntyi, ja se on edelleen varsin pieni moniin muihin Euroopan maihin verrattuna. Globaalin liikkuvuuden seurauksena eri kansakunnat ja kansainväliset toimijat ovat etsineet erilaisia ratkaisuja siihen, miten sopeutua muuttoliikkeeseen ja muuttuviin väestörakenteisiin. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013: 13–14.) Yksi tällaisista keinoista on kotouttaa maahanmuuttajat ympäröivään yhteiskuntaan. Koska maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt huomattavasti vasta viime vuosikymmenien aikana, maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus puheenaiheina ovat ajankohtaisempia kuin koskaan.

Monikulttuurisuuden kontekstissa kotouttaminen on integroimista, jossa maahanmuuttaja pyritään saamaan sopeutumaan vallitsevaan yhteiskuntaan. Se ei

aina suju nopeasti ja kivuttomasti, ja sen päämäärästä ja luonteesta on myös eri näkökulmia ja toiveita. Tämän vuoksi merkitystä on sillä, että saadaan mahdollisimman luotettavaa tietoa Suomeen muuttamisesta, kotoutumisesta sekä yhteiskunnan kotouttamistoimista. Poliittiset päätöksentekijät, päätösten toimeenpanijat valtiotasolla sekä Suomen kunnissa tarvitsevat tällaista tietoa. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013, 14.) Tämän vuoksi maahanmuuttajataustaisten ihmisten kotoutumista on tärkeää tutkia.

Poliisi ja sosiaalihuoltoviranomaiset ovat niitä keskeisiä viranomaisia, jotka työskentelevät maahanmuuttajien parissa. Kuitenkin viranomaisten ja myös valtiosta riippumattomien järjestöjen tarvitsee kehittää toimintaansa, jotta erilaisista taustoista tulevia voidaan palvella paremmin. Esimerkiksi asiakkaina on yhä useammin sellaisia ihmisiä, jotka puhuvat äidinkielenään vierasta kieltä ja joilla on oma kulttuurinsa. Kaikki maahanmuuttajat eivät myöskään tunne suomalaisista palvelujärjestelmää. (Susi & Heikkilä 2011, 27.)

Olen arkielämässäni havainnut, että usein lapset oppivat vanhempiaan nopeammin suomen kielen, ja he myös sopeutuvat usein nopeammin. Suomessa lapset saavat ilmaisen koulutuksen, mikä suurelta osaltaan edesauttaa ympäröivään yhteiskuntaan kotoutumista. Näin ollen lasten kotoutuminen vaikuttaa olevan selkeämpää kuin aikuisten sopeutuminen uuteen yhteiskuntaan. Kysymykseksi jää, millainen kokemus lapsiperheiden vanhemmilla ja muilla aikuisilla on Suomeen kotoutumisesta? Voisiko esimerkiksi jonkin järjestön toimintoihin osallistuminen tukea kotoutumista?

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälaisia käsityksiä maahanmuuttajataustaisilla on Mannerheimin lastensuojeluliitosta ja perhekahvilasta. Lisäksi pyrkimyksenä on saada selville, miten maahanmuuttajataustaiset tuntevat kotoutuneensa järjestön erilaisten toimintojen kautta. Jos he kokevat kotoutuneensa, tarkoituksena on selvittää, millä tavalla kotoutuminen ilmenee tai on ilmennyt. Jos he puolestaan eivät koe kotoutuneensa, tarkoituksena on selvittää toivomuksia ja muita ajatuksia perhekahviloihin tai Mannerheimin lastensuojeluliittoon liittyen. Kyseessä on järjestö, joka toimii lasten, nuorten sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin parhaaksi. Tämän vuoksi haastattelussa tulee huomioida tilanne juuri tästä kontekstista.

Tässä tutkimuksessa suoritetaan haastattelu maahanmuuttajataustaisille aikuisille. Näin ollen tutkimuksessa selvitetään kotoutumiseen sekä laajemmin järjestöön liittyviä subjektiivisia kokemuksia. Haastattelut suoritettiin kunkin haastattelijan toiveen mukaisesti joko suomen tai englannin kielellä kasvotusten tai sähköpostitse.

2 Maahanmuuttajien asema lain mukaan Suomessa

Maahanmuuttajien aseman helpottamiseksi Suomessa on säädetty monia erilaisia lakeja. Niitä on myös päivitetty ajan kuluessa. Ensimmäinen ulkomaalaislaki säädettiin kuitenkin myöhään, vasta vuonna 1983. Ulkomaalaisten oikeusturva kohentui, mutta pian oli tarpeellista uudistaa laki. Vaikuttaviksi tekijöiksi osoittautuivat kansainvälinen kehitys, maassa käyty keskustelu sekä vuonna 1989 Suomen liittyminen Euroopan neuvostoon ja Euroopan ihmisoikeussopimukseen. (Saukkonen 2013b, 87–88.)

Nykyiseen ulkomaalaislakiin (301/2004) ja lakiin kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta (746/2011) pohjautuvat Suomen maahanmuuton päälinjat. Jos muuttaja saapuu Suomeen EU:n ulkopuolelta, hän tarvitsee oleskeluluvan. Se on mahdollista myöntää muun muassa perhesiteen, humanitääristen syiden, suomalaisen syntyperän, työnteon tai opiskelun perusteella. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 8.)

Maahanmuuttajien kotouttamiseen sekä turvapaikanhakijoiden vastaanottoon liittyvä laki tuli voimaan vuonna 1999. Siinä ilmenee integroitumisen suomenkielinen uusi sana kotoutuminen. Julkisen vallan toimet puolestaan tarkoittavat kotouttamista. Kotoutuminen merkitsee maahanmuuttajien yksilöllistä kehitystä ja siinä tavoitteeksi on määritelty työelämään ja yhteiskunnan toimintaan osallistuminen sekä samalla myös oman kielen ja kulttuurin säilyttäminen. (Saukkonen 2013, 29.)

Kotouttamislain (1999) tavoitteeseen kuuluu maahanmuuttajien kotoutumisen ja tasa-arvon edistäminen, jota toteutetaan yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen kehittämistä tukevilla toimenpiteillä. Pyrkimys on, että työikäiset sijoittuisivat paremmin työmarkkinoille. (Mikkonen 2005, 54.)

Kotoutumislaki uudistettiin vuonna 2010 (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010), sillä Suomeen kohdistuva maahanmuutto jatkoi kasvuaan. Näin kotoutumista haluttiin edistää uuden lain avulla. Sen merkittäviin tavoitteisiin kuuluivat kotouttamistoimenpiteiden ja -palveluiden saattaminen kaikkien maahanmuuttajien saataville riippumatta siitä, mikä on oleskelun peruste. Tavoitteena on, että kaikki Suomeen muuttaneet ihmiset saisivat perustietoa suomalaiseseen yhteiskuntaan sekä sen palveluihin liittyen. Lisäksi halutaan antaa mahdol-

lisuus alkukartoitukseen, jonka avulla selvitetään tietoja ja taitoja. (Saukkonen 2013a, 88; Peltola 2014, 18–19; Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.) Vaikka laki ei suoraan kerro kotoutumisen olevan kaksisuuntaista, se on kuitenkin ollut suomalaisen kotouttamispolitiikan lähtökohtana (Saukkonen 2013b, 93).

Kyseisen lain tarkoituksiin kuuluvat näin ollen niin kotoutumisen edistäminen kuin maahanmuuttajan siirtyminen suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseen toimintaan. Myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen eri väestöryhmien kesken ovat lain tavoitteita. Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma on tärkeä osa ja siinä suunnitellaan ja sovitaan, millaista kielikoulutusta ja yhteiskuntaan perehdyttävää opetusta maahanmuuttaja tarvitsee. Tarvittaessa puhutaan myös esimerkiksi perus-, jatko- tai ammatillisen koulutukseen hakemisesta, työhausta tai työharjoittelusta. (Peltola 2014, 18–19.)

Kotoutumissuunnitelmaan kirjatun toiminnan kesto on yleensä kolme vuotta tai poikkeuksellisissa tilanteissa viisi vuotta. Tänä aikana maahanmuuttajalla on oikeus saada kotoutumistukea siihen asti, kun hän pääsee työelämään tai saa turvatun toimeentulon muulla tavalla. Lain kotoutumisen edistämisestä mukaan kotoutumisen keskeisinä päämäärinä toimivat tarpeellinen kieli- ja ammattitaito, työelämään pääsy ja maahanmuuttajan mahdollisuus ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Siitä huolimatta, että kotoutumistoimia on kritisoitu hyödyttömiksi, niillä on kuitenkin todettu olevan merkitystä maahanmuuttajan työllistymiselle ja tulotason kehittymiselle. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 9.)

Kaikkien kansalaisten, myös maahanmuuttajien, oikeuksiin kuuluu Suomessa Perustuslakiin kuuluva Yhdenvertaisuuslaki. Tällä lailla pyritään ehkäisemään syrjintää ja edistämään yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuslain 8 § (Syrjinnän kieltö) mukaan ketään ei saa syrjiä seuraavien syiden perusteella: ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 8 §.) Syrjintä voidaan vielä jakaa välittömään, välilliseen tai häirintään. Julkisissa palveluissa toimivien työntekijöiden tuleekin pyrkiä yhdenvertaisuuden edistämiseen välttääkseen ketään joutumasta epäedulliseen asemaan. Erityistoimia voi-

daan järjestää vähemmistöryhmille näiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Tällaisia erityistoimia voivat olla kuljetustuki vammaisille, erityisopetus oppimisvaikeuksista kärsiville oppilaille sekä tulkki vieraskielisille. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 8.)

Suomen perustuslaissa (731/1999) ei ole suoraa mainintaa yhteiskunnan monikulttuurisuudesta tai valtion sitoutumisesta multikulturalismiin, mutta sen 17. pykälässä taataan se, että ihmisillä on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Kyseiseen pykälään liittyen Suomen virallinen kaksikielisyys on vahvistettuna eli maan kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Lisäksi 17. pykälässä taataan myös se, että saamelaisilla, romaneilla ja muilla ryhmillä on mahdollisuus oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen ja kehittämiseen. (Saukkonen 2013a, 120; Suomen perustuslaki 731/1999 17§.)

3 Keskeisiä käsitteitä

3.1 Monikulttuurisuus

Ymmärtääkseen tarkemmin monikulttuurisuutta sekä eri maahanmuuttajien taustoja on selvitettävä muutamia keskeisiä käsitteitä. Itse *monikulttuurisuus* -käsitteellä on monia eri merkityksiä eri yhteyksissä. Laajemmin ajateltuna se on väestön kulttuurista ja etnistä monimuotoisuutta. Toisin sanoen voidaan puhua monista eri kielistä, uskonnoista, kansallisuuksista ja arjen toimintakäytännöistä, kuten esimerkiksi tervehdysnormeista ja ruuanlaittotavoista. Joissakin tapauksissa monikulttuurisuus on yhteydessä poliittiseen ajattelutapaan, jolloin puhutaan multikulturalismista. Multikulturalismiin liittyy ajatus siitä, että yksilöiden lisäksi myös yhteisöillä on oikeuksia. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7.)

Lisäksi on eroteltava käsitteet kansalaisuus ja kansallisuus, jotka käsitteellisesti eroavat mutta käytännössä kuitenkin ovat hyvin lähellä toisiaan. *Kansalaisuus* tarkoittaa sitä, että jollakin henkilöllä on esimerkiksi Suomen valtion jäsenyys sekä sen mukanaan tuomat oikeudet ja velvollisuudet. *Kansallisuuteen* puolestaan liittyy kansallinen identiteetti tai etnisyys, kuten esimerkiksi ”suomalaisuus” tai ”ruotsalaisuus”. (Martikainen & Tiilikainen 2017, 18.)

Kun puhutaan ulkomaalaistaustaisesta, ulkomailla syntyneestä henkilöstä, käytetään käsitettä *maahanmuuttaja*. Tämä käsite on yhä käytössä siitä huolimatta, että käsitteellä *uussuomalainen* on ajoittain pyritty korvaamaan leimaaviksi koettuja ilmauksia kuten aiemmin mainittu maahanmuuttaja, *maahanmuuttajataustainen* tai jonkin tietyn (esimerkiksi *toisen tai kolmannen*) *sukupolven maahanmuuttaja*. (Martikainen & Tiilikainen 2017, 18.) Nykypäivänä siirtolaisen tai maahanmuuttajan käsitettä pidetään erityisen monimerkityksellisenä. Se on laaja käsite, joka pitää sisällään käsitteet pakolaisista, turvapaikanhakijoista, työvoimasiirtolaisista ja ulkomailta adoptoiduista henkilöistä. (Söderling 2013, 17.) Tässä tutkimuksessa tutkittavista käytetään selkeyden vuoksi käsitettä *maahanmuuttajataustainen*, sillä yhdeksän haastateltavaa ovat muuttaneet muualta Suomeen, kun taas yksi haastateltavista on muualta muuttaneen henkilön lapsi eli toisen sukupolven maahanmuuttaja.

Paluumuuttajaksi kutsutaan henkilöä, joka on etnisesti suomalainen ja päättänyt muuttaa takaisin Suomeen pysyvästi ulkomailla asuttuaan. *Kantaväestöstä* ja *valtaväestöstä* puhutaan silloin, kun kyseessä ovat muut henkilöt kuin maahanmuuttajat. Usein ajatellaan, että kantaväestöllä olisi pitkä asuinhistoria, yhteiset geenit, kulttuuri, kieli sekä mahdollisesti uskonto. Näin ollen kyseinen käsite viittaa perinteisiin ajatuksiin kulttuuri- tai etnisestä ryhmästä. Tällainen ymmärrys on kuitenkin saanut osakseen myös voimakasta kritiikkiä. (Martikainen & Tiilikainen 2017, 18.)

Pakolainen ja *turvapaikanhakija* liittyvät käsitteinä henkilöiden maahantulosityhyn ja lailliseen statukseen. Status voi vaikuttaa siihen, millaiset oikeudet ja mahdollisuudet pakolaisilla sekä turvapaikanhakijoilla on. Esimerkiksi kotipaikkaoikeus ja työntekoon liittyvät mahdollisuudet liittyvät tähän. Pakolaiset ovat muuttaneet maahan vaihtoehtoisesti kiintiöpakolaisina tai itsenäisesti turvapaikanhakijana. (Martikainen & Tiilikainen 2017, 18.)

On olemassa myös *perheenyhdistämisen* prosessi, jossa se henkilö, joka on saanut Suomessa oleskeluluvan, hakee ulkomailla asuvalle omalle perheelleen luvan siirtyä Suomeen. Sen sijaan siirtolainen on yleensä sellainen henkilö, joka on muuttanut tiettyyn maahan työn perässä. (Martikainen & Tiilikainen 2017, 18.)

Vapaaehtoisen ja *pakotetun muuton* välillä tehdään useasti ero. Usein katsotaan vapaaehtoisten muuttajien olevan jopa paremmassa asemassa kuin pakotetut muuttajat. Tämä johtuu siitä, että vapaaehtoisten muuttajien inhimillinen pääoma on lähempänä kohdemaan tarpeita. Sen sijaan pakolaisuus ja muu pakotettu muuttoliike sisältää monissa tapauksissa sopeutumista hankaloittavia traumaattisia kokemuksia. (Martikainen & Tiilikainen 2017, 22.)

3.2 Mannerheimin lastensuojeluliitto

Mannerheimin lastensuojeluliitto (lyhenne: MLL) on organisaatio ja avoin kansalaisjärjestö, joka muodostuu keskusjärjestöstä, 10 piirijärjestöstä ja 556 paikallisjärjestöstä. Keskusjärjestön jäseniä ovat sekä piirijärjestöt että paikallisjärjestöt, ja henkilöjäsenet toimivat paikallisyhdistysten jäseninä. Henkilöjäseniä on

yhteensä 86 849 loppuvuoden 2016 selvityksen perusteella. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 29.11.2017c.)

Mannerheimin lastensuojeluliitto toimii lasten oikeuksien puolesta ja sen tarkoituksena on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen. YK:n lapsen oikeuksien sopimus toimii lasten oikeuksien perustana. Se hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa vuonna 1989. Tarkemmat tiedot sisältäen eri artiklat tästä sopimuksesta löytyvät Finlexistä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 29.11.2019; 29.11.2017a; Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton arvoja ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys ja yhdenvertaisuus. Lisäksi arvoja täydentävinä periaatteina toimivat avoimuus, ilo, kumppanuus, osallisuus ja arjen arvostus. MLL pyrkii avoimeen toimintaan ja ymmärrettävään viestimiseen sekä helppoon lähestymiseen. Ilo koostuu kaikkien eri elämänvaiheiden arvostamisesta. Myös yhdessä tekemisen ja vapaaehtoistoiminnan tulee tuoda koko yhteiskuntaan iloa, luottamusta ja osallisuutta. Kumppanuus merkitsee lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentamista yhteistyössä kumppanien kanssa. Osallisuuteen kuuluu eri-ikäisten ihmisten kohtaaminen aktiivisina toimijoina. Tärkeää on kuunnella lasten ja nuorten näkemyksiä MLL:n toiminnasta, jolloin myös he pääsisivät vaikuttamaan päätöksentekoon. Yksinäisyyden, ulkopuolisuuden ja syrjäytymisen torjuminen näkyy siinä, että MLL tarjoaa maksuttomia kohtaamispaikkoja. Lisäksi tarjolla on niin yksilöllistä kuin yhteisöllistä tukea perheille. Lasten ja nuorten hyvinvointi kehittyy arjessa, joten arjen arvostus tulee esille. MLL tarjoaa tukea lapsille, nuorille ja heidän perheilleen esimerkiksi puhelin- ja verkkopalveluissa. Tavoitteena on sen vahvistaminen, että he pystyisivät selviytymään elämän muutostilanteista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 29.11.2017b.)

Mannerheimin lastensuojeluliittoon liittyy myös monenlaisia eri toimintoja. Esimerkiksi itse perhekahvilan käsite saattaa olla monelle vieras, joten se on syytä avata. Mannerheimin lastensuojeluliitolla on ympäri Suomea kaiken kaikkiaan yli 450 perhekahvilaa, joihin kaikki lapsiperheet ovat tervetulleita. Vanhempien oman aloitteen kautta ne syntyvät sekä toimivat käytännössä suureksi osaksi vapaaehtoistyön kautta. MLL:n nettisivuilla mainitaan, että perhekahvilassa on mahdollisuus siihen, että vanhemmat tutustuvat muihin vanhempiin, joilla saattaa olla meneillään sama elämäntilanne. Lisäksi lapsilla on mahdollisuus saada ikäistään seuraa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 7.12.2019d.)

Perhekahvilassa voi keskustella kahvin juomisen ohella, leikkiä lasten seurassa sekä kuunnella asiantuntijoiden puheita. Tällaiset asiantuntijavierailut suunnitellaan ja toteutetaan sen mukaan, minkälaisia toiveita perhekahvilakävijöillä niihin liittyen on. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 7.12.2019d.) Tässä tutkimuksessa haastatellaan perhekahvila Marakatissa käyviä maahanmuuttajataustaisia lasten vanhempia, jotka suostuvat tutkimukseen.

Perhekahviloiden lisäksi MLL:lla on myös muita toimintoja perheitä varten, joita tässä esitellään muutama. Tässä tutkimuksessa tarkasteltavassa Varsinais-Suomen piirissä vanhemmilla on mahdollisuus hyödyntää lastenhoitopalvelua, jota varten kyseinen järjestö on kouluttanut eri-ikäisiä ihmisiä lastenhoitajiksi oman lastenhoitokurssinsa avulla. Lisäksi järjestössä on tukihenkilötoiminta, jonka tavoitteena on vapaaehtoistyöllä ehkäistä lapsen, nuoren tai perheen mahdollista pahempaa elämäntilannetta. Lähtökohtana toimivat lapsen ja nuoren etu sekä vanhemmuuden tukeminen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 7.12.2019b; Mannerheimin lastensuojeluliitto 7.12.2019e.)

Lähellä monikulttuurisuuden näkökulmaa on Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminta, jonka tavoitteena on maahanmuuttajaäitien kotoutumisen ja kielenoppimisen edistäminen. Eri-ikäiset suomalaiset ja maahanmuuttajaäidit keksivät yhdessä mieluista tekemistä ja tutustuvat samalla asuinalueensa erilaisiin vapaa-ajantoimintoihin. Toiminta on ammatillisesti ohjattua. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 7.12.2019f.)

Monikulttuurinen toiminta on listattuna nettisivuilla siten, että ensin näkyy erilaisia monikulttuurisia ryhmiä. On keskusteluryhmä, kielikahvila TuMu, Äitien verkosto, Isien ryhmä sekä englanninkielinen keskusteluryhmä. Keskusteluryhmän visiona on ”suomen kielen 100 salaisuutta, puhekieltä kahvikupin ääressä”. Kielikahvila TuMussa on mahdollisuus puhumisen harjoitteluun, uusien ihmisten tapaamiseen ja eri aiheista keskusteluun. Omien kokemusten kertominen sekä vinkkien kuuleminen on myös mahdollista. Äitien verkostoon liittyy keskusteleminen Perhetalo Heidekenillä. Isien ryhmä kokkailee ja keskustelee joka toisena perjantaina. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 11.10.2017.)

Varsinais-Suomen piirissä oli ollut meneillään ”Monikulttuurinen lapsi- ja perhe-toimintahanke”, joka sai jatkoa vuosien 2017–2018 ajalle. Vuonna 2018 siinä painotettiin vapaaehtoistyökontekstissa erityisesti osaamisen tunnistamista ja

tunnustamista. Tällöin kiinnitettiin aiempaa enemmän huomiota yhdistyksen koulutuksista ja vapaaehtoistyöstä kertyvään osaamiseen. Niistä on mahdollisuus saada työtodistuksen ja osaamismerkkejä, joita voi hyödyntää työnhaussa. Tämän lisäksi hanke pyrkii jokaisessa toiminnassaan monikulttuurisen työtteen tukemiseen ja edistämiseen ja monikulttuuristen toimintatapojen vahvistumiseen Varsinais-Suomen alueella. Erilaisista taustoista tulevia perheitä varten kehitetään yhteistä tekemistä ja vertaistukea. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 7.12.2019c.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton yleisimmillä Internet-sivuilla on kaikille luettavissa informaatiota ja ohjeita vanhemmuutta varten. Sieltä löytyy tietoa esimerkiksi lapsen kasvusta ja kehityksestä, lapsiperheen elämästä, vinkkejä lapsiperheen arkeen, tukea perheen huoliin ja kriiseihin sekä tietoa lapsiperheiden toiminnasta. Lapsen kehityksestä on listattu tarkasti, miten eri-ikäiset lapset ovat kehittyneet. Myös asiantuntijatietoon pohjautuvaa tietokoneelle ladattavaa pdf-materiaalia löytyy esimerkiksi ikäkuukausista 0-6. Kyseinen informaatio on nettisivuilla luettavissa kuitenkin vain suomen kielellä. Englanniksi ja ruotsiksi ovat käännettävissä ainoastaan itse järjestöön liittyvät tiedot. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 7.12.2019a.).

4 Kotouttaminen ja kotoutuminen

Tässä tutkimuksessa painopisteenä on kotoutumisen määritelmä, mutta erottaakseen käsitteet toisistaan on hyvä määritellä myös kotouttamisen käsitteen merkitys. *Integraatio* on kotoutumista ja *integraatiopolitiikka* puolestaan kotouttamista. Kotouttaminen on enemmän ikään kuin assimilaatiota, vallitseviin olosuhteisiin sulauttamista.

Muita mahdollisuuksia integraation lisäksi ovat assimilaatio (sulautuminen), segregatio (eristäytyminen) ja marginalisaatio (syrjäytyminen) (Martikainen & Tiilikainen 2017, 19).

4.1 Kotouttaminen määritelmänä

Muuttoliike vaikuttaa suuresti niin muuttajien lähtömaihin kuin tulomaihin. Se vaikuttaa itse muuttajien lisäksi myös perheenjäseniin ja muihin läheisiin. Vaikutus ulottuu ympäröivään yhteiskuntaan muuttajien oman elämän ja toiminnan sekä heidän perheiden, sosiaalisten kontaktien, työpaikkojen ja transnationaalien (ylirajaisten) verkostojen kautta. Tällaisen globaalien liikkuvuuden vuoksi kansakuntien ja kansainvälisten toimijoiden on etsittävä erilaisia keinoja siihen, miten sopeutua muuttoliikkeeseen ja muuttuviin väestörakenteisiin. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013: 13.)

Siitä prosessista, jossa maahanmuuttajat etsivät aloilleen asetettuaan omaa paikkaansa yhteiskunnassa, on käytetty erilaisia nimityksiä. On käytetty esimerkiksi sellaisia termejä kuin sulautuminen, sopeutuminen sekä akkulturaatio. Nykyisin tästä käytetään neutraalimpaa nimitystä, *integraatio*. (Saukkonen 2013, 65.)

Monikulttuurisuuden kontekstissa kotouttaminen on integroitumista, ja siinä maahanmuuttaja pyritään saada sopeutumaan vallitsevaan yhteiskuntaan. Se ei aina suju nopeasti ja kivuttomasti, ja sen päämäärästä ja luonteesta on myös eri näkökulmia ja toiveita. Tämän vuoksi merkitystä on sillä, että saadaan luotettavaa tietoa Suomeen muuttamisesta, kotoutumisesta sekä yhteiskunnan kotouttamistoimista. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013: 14.)

Integraation määritelmä riippuu eri näkökulmista. Voidaan esimerkiksi kiinnittää huomiota ihmisten asemaan oikeudellisessa ja poliittisessa järjestelmässä, jolloin kysymyksiksi nousevat kansalaisuus, yhdenvertaisuus sekä vaalioikeudet. Toisaalta integraatio voidaan nähdä myös taloudellisessa ja sosiaalisessa järjestelmässä, jolloin puhutaan työllisyydestä, koulutuksesta, asumisesta sekä sosiaalisista suhteista. (Saukkonen 2013, 66.)

Kotouttamistoimet sekä niihin osallistuminen lasketaan kuitenkin Suomessa lähinnä maahanmuuttajan oikeuksiin eikä velvollisuuksiin toisin kuin Alankomaissa (Saukkonen 2013, 89). Kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yhdistykset järjestävät monenlaisia kotouttamistoimintoja, jotka voivat olla näiden normaali-toimintaa tai määräaikaista projekteihin liittyviä. Kotouttamistoiminnoilla pyritään siihen, että maahanmuuttajien kotouttaminen, työllistyminen ja vahvistuminen edistyisivät. Lisäksi päämääränä on hyödyntää heidän voimavarojaan ja ehkäistä syrjäytymistä. Tärkeää on yhteistyön muodostaminen maahanmuuttajien järjestöjen, kantasuomalaisten kansallisyjärjestöjen sekä viranomaisten välillä. (Mikkonen 2005, 57.)

Kotouttamistoiminta jaetaan sosiaaliseen, tiedolliseen ja toiminnalliseen tasoon. Maahanmuuttajien psykososiaalisen tilan parantaminen on sosiaalista tasoa. Esimerkiksi henkilökohtainen sosiaalinen tuki on osa tämän vahvistamisessa. Sosiaaliset verkostot ja vertaisryhmät mahdollistuvat tällä toiminnalla. Kielitaidon ja yhteiskuntataitojen sekä työllistymiseen liittyvien edellytysten edistäminen ovat tiedollista tasoa. Muu toiminta liittyy toiminnalliseen tasoon ja se voi olla miltei minkälaisia tapahtumia tahansa, kuten esimerkiksi kerhoja, retkiä ja virkistäytymisleirejä. (Mikkonen 2005, 59.)

4.2 Kotoutuminen määritelmänä

Eri lakeihin kuuluvat keskeiset käsitteet muuttuvat vuosien saatossa. Kuitenkin ennallaan ovat pysyneet tärkeimmät periaatteet. Nykyään kotoutuminen tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välillä on vastavuoroinen kehitys, jossa annetaan maahanmuuttajalle yhteiskunnassa vaadittavia tietoja taitoja sekä samalla tuetaan sitä, että hänellä on mahdollisuus ylläpitää omaa kieltä ja kulttuuria. (Saukkonen 2013, 89.)

Pentikäinen (2005) ajattelee kotoutumisen olevan yksilön sopeutumisprosessia, joka uudessa yhteiskunnassa tapahtuu. Toisen suomalaistutkijan, Lepolan (2002), mukaan kotoutuminen tarkoittaa sitä, että vähemmistöllä on mahdollisuus harrastaa omaa kulttuuriaan mukautumatta enemmistön kulttuuriin. Kuitenkin enemmistökulttuuriin voi vuorovaikutteisesti integroitua. (Heikkinen 2015, 26.)

Valtioneuvosto antoi vuonna 2008 eduskunnalle selonteon liittyen kotouttamislain toimeenpanoon. Siinä mainitaan kotoutumisen tarkoittavan vuorovaikutusta ja sitä, miten kykenevä maahanmuuttaja on yhteiskunnan luomien mahdollisuuksien hyväksi käyttämiseen. Jotta tämä olisi mahdollista, tulee rakentaa syrjimätön ja yhdenvertainen yhteiskunta sekä tehdä muutoksia palvelujärjestelmässä ja ihmisten arkipäiväisessä vuorovaikutuksessa. Yhteiskunta on selonteon perusteella sosiaalisesti kotoutunut silloin, kun yksilöt ja ryhmät ovat läheisessä vuorovaikutuksessa keskenään. Kotoutuminen on saavutetun asiointilan sijaan prosessi. (Saukkonen 2013, 93; Valtioneuvosto 2008, 15.)

Kotoutumista on mahdollista arvioida yksilön, perheen tai yhteiskunnan näkökulmasta. Sukupuoli on yksi niistä elementeistä, jotka vaikuttavat sopeutumisprosessiin. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet naisten olevan miehiä riskialttiimmassa asemassa. Tähän on kuitenkin syytä suhtautua varauksella, sillä prosessi on moniulotteinen. Merkitystä on tilannekohtaisilla eroilla, henkilökohtaisilla voimavaroilla ja toimijuudella. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 24.)

Kun maahanmuuttajat pyrkivät sopeutumaan uuteen yhteiskuntaan, heillä on edessään kaksi erilaista seikkaa, jotka on selvitettävä. Ensimmäinen heidän tulee selviytyä omaan menneisyyteensä liittyvistä tapahtumista. Toiseksi heidän on selvitettävä uuden yhteiskunnan vaikutteista. Tehtävinä uudessa maassa on asunnon ja työn löytäminen, uuden kielen oppiminen, mahdollisesti täysin erilaiseen ympäristöön ja kulttuuriin sopeutuminen sekä ennakkoluulojen kohtaaminen ja niistä selviytyminen. (Liebkind 1994, 225.)

Tällaiseen siirtymävaiheeseen liittyykin psykologinen näkökulma. Stressiä tulee aiheuttamaan enemmän eläminen itselle vieraassa kulttuurissa kuin jäähyväisten jättäminen. (Schubert 2013, 63.) Myös Liebkind (1994) on havainnut, että suurempi vaikutus maahanmuuttajan hyvinvointiin on tutkimusten mukaan maahanmuuton jälkeisillä tapahtumilla ja olosuhteilla. Ennen maahanmuuttoa

tapahtuneilla seikoilla ei ole yhtä paljon merkitystä. Ne voivat liittyä esimerkiksi erilaisiin vaaratekijöihin, menetyksiin ja köyhyyteen. Jos vastoinkäymisistä lopulta selviää, siitä voi seurata tietynlainen pätevyyden tunne sekä itsetunnon koheneminen. (Liebkind 1994, 225.)

Alitolppa-Niitamo (1993) puhuu akkulturaatiostressistä tilanteessa, jossa maahanmuuttajan sopeutuessa uuteen kulttuuriin tämä käy läpi monenlaisia kielteisiä tunteita ja oireita. Maahanmuuttaja voi kokea ahdistusta ja masennusta sekä tuntea itsensä eristäytyneeksi ja vieraantuneeksi. Hänen oireensa saattavat olla psykosomaattisia ja epävarmuutta voi ilmetä myös oman identiteettiin liittyen. Kaikki maahanmuuttajat eivät koe kaikkia tai yhtäkään näistä oireista, mutta suurella osalla ilmenee niitä ainakin jossakin määrin. Oireiden ilmeneminen ja voimakkuus ilmenee maahanmuuttajan sopeutumiskyvystä sekä uuden maan ominaisuuksista. Ihmisen on helpompaa sopeutua sellaiseen maahan, jossa on pluralistinen eli moniarvoinen kulttuuri. (Alitolppa-Niitamo 1993, 35.)

Muutos uuteen on havaittavissa hyvinkin arkisissa asioissa. Maahanmuuttajalla voi olla esimerkiksi erilaiset ruokailuajat tai ruokavalio. Toinen stressin aiheuttaja on vuorovaikutustilanteet. Maahanmuuttajan tukisi sanallisessa kommunikoinnissaan käyttää uuden maan kieltä tai vaihtoehtoisesti toista vierasta kieltä, jota ymmärretään uudessa maassa. Maahanmuuttajat voivat kommunikoida myös kehollisen viestinnän avulla, kuten esimerkiksi eri asennoilla, eleillä ja katseilla. Tällainen viestintä on kuitenkin eri kulttuureissa sisäisesti kehittyntä ja voi aiheuttaa eri tulkintoja ja väärinkäsityksiä. (Schubert 2013, 63.)

Muun muassa vähäiset taidot kielessä sekä uuden yhteiskunnan tuntemuksen ja kontaktien puute ovat muutoksen haasteita. Maahanmuuttaja voi ajautua ei-toivottuihin elinolosuhteisiin tai sosioekonomiseen syrjäytymiseen, jos hän ei saa tarpeeksi ohjausta ja informaatiota uudesta tilanteesta. Tällaisessa tilanteessa hän saattaa kokea avuttomuutta, stressiä ja aggressiota uutta ympäristöä kohtaan. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39.)

Erytisesti maahanmuuton alkuvaiheessa maahanmuuttajalla on usein suuria toiveita sopeutua uuteen maahan. Jos hän solmii ystävyysuhteita valtaväestön edustajiin ensimmäisten vuosien aikana, se vaikuttaa positiivisesti kotoutumiseen. Kuitenkin vasta tämän ensimmäisen vaiheen eli uuteen maahan asettumisen jälkeen vahvistuvat akkulturaatioon liittyvä stressi ja vieraantumisen tun-

ne. (Schubert 2013, 64–65.) Erityisesti juuri lasten kasvatuksen ja perheen sisäisiin asioihin liittyen halutaan edistää oman kulttuurin ylläpitämistä. Ylläpito voi olla jopa innokkaampaa uudessa maassa kuin aiemmin entisessä kotimaassa. Sen sijaan opiskelu- ja työasioissa on haluttu sopeutua valtakulttuurin sääntöihin. (Rönkkö & Rytönen 2010, 152.)

Akkulturaation käsite on lähellä kotoutumista ja sen voidaan ajatella olevan prosessi tai tila (Heikkinen 2015, 26–27). Prosessina se on molemminpuolinen, ja sen alussa eri kulttuurien jäsenet alkavat olla vuorovaikutuksessa. Kun tämä vuorovaikutus on jatkuvaa, molemmat osapuolet muuttuvat niin yksilö- kuin ryhmätasolla. Akkulturaatioasenne puolestaan tarkoittaa yksilön asennetta siihen, miten elää kahden eri kulttuurin kanssa. Tähän liittyy kaksi erilaista ajatusta. Ensinnäkin yksilön on selvitettävä, missä määrin hän ylläpitää omaa kulttuuriperinnettään ja identiteettiään. Toiseksi hänen tulee päättää, miten paljon hän toivoo olevansa vuorovaikutuksessa valtaväestön kanssa. Tähän akkulturaatioprosessiin liittyy kanadalaisen psykologin John Berryn kehittämä malli (Kuvio 1. alhaalla). Mallissa on neljä eri akkulturaatiostrategiaa, jotka ovat assimilaatio, separaatio, integraatio ja marginalisaatio. Berryn mukaan nämä strategiat näkyvät yksilön kielessä, uskonnossa, vapaa-ajan viettämisessä, ravintotottumuksissa ja ostoskäyttäytymisessä. (Schubert 2013, 65; Berry 1980; 9-25.)

Toive oman kulttuurin säilyttämisestä			
		Kyllä	Ei
Kontaktin tarve yhteiskunnan valtaväestöön	Kyllä	Integraatio	Assimilaatio
	Ei	Separaatio	Marginalisaatio

Kuvio 1. Akkulturaatiostrategiat John Berryn (1980) mukaan.

Integroituneella maahanmuuttajalla oma kulttuuri on säilynyt samalla, kun hän on osallistunut yhteiskunnan toimintoihin. Hänellä on hyvät sosiaaliset suhteet valtaväestön jäsenien kanssa. Assimilaatiossa osallistutaan yhteiskunnan toimintoihin ja sulaudutaan tähän valtaväestöön, mutta ei ylläpidetä omaa kulttuuria. Jos maahanmuuttaja on segregoitunut, hän on eristynyt eli ylläpitää omaa kulttuuriaan, mutta ei pidä sosiaalisia suhteita valtaväestön jäseniin eikä osallistu yhteiskuntaelämään. Marginalisaation mukaan maahanmuuttaja syrjäytyy kummastakin kulttuurista. Hän ei ylläpidä omaa kulttuuriaan eikä hänellä ole kosketusta valtaväestön kulttuuriin. (Reutel & Jaakkola 2005, 24; Schubert 2013, 66.)

On todettu, että myös akkulturaatiomalli on aiemmin esitettyjen seikkojen lisäksi yhteydessä maahanmuutosta koettavaan stressiin. Segregoituneet maahanmuuttajat kokevat stressiä kummassakin kulttuurissa. Vähiten stressiä ja mielenterveysongelmia esiintyy integroituneilla maahanmuuttajilla eli heillä, jotka sopeutuvat molempiin kulttuureihin. Assimiloituneet kokevat stressiä integroituneita enemmän, mutta vähemmän kuin syrjäytyneet ja eristäytyneet. (Alitolppa-Niitamo 1993, 35–36.)

Kyseistä nelikenttämallia on kuitenkin kritisoitu siitä syystä, että sitä on pidetty epätasa-arvoisena ja jäykkänä. Siinä ilmenee vain kaksi erilaista kysymyksenasettelua ja vaihtoehdot ovat pysyviä. Tämän sijaan tulee kiinnittää huomiota siihen, että kulttuuriin liittyvä muutos nähtäisiin tulkitsevana ja dynaamisena prosessina. (Heikkinen 2015, 27.)

Ikä ja sukupuoli voivat vaikuttaa maahanmuuttoon liittyvään stressiin. Usein juuri vanhemmat ihmiset ja naiset ilmoittavat kokevansa enemmän stressiä. Kaikkein merkittävimmin vaikuttaa kuitenkin sosiaalinen tuki sekä se, millä tavalla yhteiskunta suhtautuu maahanmuuttajiin. Kun ympäröivä, uusi kulttuuri on vieras, maahanmuuttaja on erityisen riippuvainen hänen läheistensä tuesta sekä toimeentulosta. (Liebkind 1994, 227.)

Nicola Piper (2006) vetoaa kansainväliseen tutkimukseen esittäen naismaahanmuuttajilla olevan miehiä haasteellisempaa päästä työmarkkinoille, ja näin ollen myös heidän työttömyytensä on miehiä suurempaa. Tämä johtuu moninkertaisesta syrjinnästä. Suomessa maahanmuuttajataustaisten naisten työ-

markkina-asema on miltei kaikissa maahanmuuttajaryhmissä huonompaa. Vaikuttavia seikkoja tähän heikkoon työllistymiseen ovat koulutus, kielitaito, syrjintä, kulttuuriset tekijät ja ikä. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 29.)

Työ liittyy merkittävästi ihmisen identiteettiin mutta myös perustoimeentuloon ja -turvallisuuteen. Kuitenkin esimerkiksi Forsander (2003) on todennut monen naisen siirtyneen perhesyistä Suomeen, jolloin työnsaanti voi hankaloitua. Myös se, että heillä on paljon lapsia, voi vaikeuttaa työelämään pääsemistä. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 29–30.)

Se, miten sopeutuminen näkyy arjessa ihmisten puheissa, voi näkyä esimerkiksi seuraavien toteamusten kautta: ”Minulla on yksi synnyinmaa, mutta kaksi kotimaata.” ”Minulla ei ole äidinkieltä.” ”Olen kotonani täällä.” ”Suomi on minun opiskelukieleni.” (Rönkkö & Rytönen 2010, 152). Näin ollen muun muassa uuteen maahan, kieleen, opiskeluun, työhön sekä kotonaan olemisen kokemuksiin liittyvät puheet voivat toimia seikkoina, joita voidaan tulkita arvioidessa yksilön kotoutumista.

Myös psykologinen termi *kuulumisen tarve* (belonging) voidaan tämän tutkimuksen tutkijan näkemyksen mukaan soveltaa kotoutumisen käsitteeseen. Kuulumisen tarpeeseen liittyy hyväksytyksi tuleminen jossakin tiettyssä ryhmässä. On todettu, etteivät ihmiset suoriudu hyvin, jos he eivät ole motivoituneita tullakseen toimeen vähintään muutaman muun ihmisen kanssa. Myös itse ihmisen ajatukset ovat merkittävästi sosiaalisia. Esimerkiksi suuri osa ihmisen ajatusta kuuluu ihmissuhteiden pohtimiseen. Kuulumisen tarpeeseen liittyvät suhteellisen automaattiset prosessit, ja ne helpottavat sosiaalista vuorovaikutusta. Yleensä ihmiset helposti luokittelevat itsensä osaksi jotakin tiettyä ryhmää, ja ovat automaattisesti sopeutuneita tämän ryhmän uskomuksiin, normeihin ja rooleihin. Myös yhdenmukaisuus (konformisuus) on automaattisesti mahdollista. Konformisuus tarkoittaa yksilön taipumista havaitsemaansa ryhmäpaineeseen, vaikka häneltä ei vaaditakaan suoraan mukautumista ryhmän kantaan. (Fiske & Taylor 2013, 48–50.) Mielenkiintoiseksi kysymykseksi jää, kokeeko maahanmuuttaja itse henkilökohtaisesti kotoutuvansa uuteen maahan hänen ollessaan juuri kantaväestöstä koostuvassa ystäväpiirissä, vai onko hänelle tärkeää muodostaa ihmissuhteita henkilöiden kanssa, jotka ovat hänen omasta kulttuuristaan.

Kuulumisen tarve on yhteydessä ihmisen terveyteen, sillä sosiaaliseen eristäytymiseen liittyy verrattaen lähes yhtä suuri kuolleisuuden riski kuin tupakanpolttoon liittyy. Sosiaalisesta eristäytymisestä voi seurata sydän- ja verisuonisairauksia sekä immuuni(vastustuskyky)järjestelmän heikkenemistä. Näin ollen kuulumisen tarve on keskeistä ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille. Jos ihminen ei tunne kuuluvansa mihinkään esim. ryhmään, hän tuntee pahan olon tunnetta, kokee vähemmän kontrollin raportointia sekä tuntee kuulumisen tunteen menettämistä. (Fiske & Taylor 2013, 48–50.)

Kuulumisen tarpeeseen voidaan ajatella kansallisen identiteetin olevan lähellä. Stuart Hallin (1999) mukaan ihmisellä on tarve itsensä identifioimiseen osaksi laajempaa ryhmää tai yhteisöä. Tällainen yhteisö voi olla esimerkiksi kansakunta. Kansallinen identiteetti on luonteeltaan kulttuurinen eikä geneettinen. (Hall 1999, 45–46.) Mahdollisesti itsensä tiettyyn yhteisöön luokittelu luo ihmiselle turvallisuuden tunteen ja tekee arkielämästä helpommin ennustettavaa, kun hänellä on selkeästi määritellyt ja tutut rutiinit, tavat ja arvot.

Kotoutumisen mittareina voidaan pitää Alitolppa-Niitamon (2005) mukaan työtä, tuloja ja opiskelua. Työssäkäynti vaikuttaa integraation moniin eri osa-alueisiin. Se mahdollistaa taloudellisen toimeentulon sekä perheen ulkopuolella tapahtuvan sosiaalisten suhteiden solmimisen ja vuorovaikutuksen. Maahanmuuttajilla on täten mahdollisuus myös saada näkemyksiä suomalaisesta kulttuurista: elämäntavasta, normeista, arvoista ja yhteiskunnasta. Psykososiaalisesta näkökulmasta työllistyminen on merkittävä seikka omanarvontunteen, elämänhallinnan ja yhteisön arvostuksen osalta. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39.)

Maahanmuuttajalle tärkein kotoutumisen resurssi voi olla eheä perhe, joka on toimiva silloinkin, kun ilmenee maahanmuuton suuria ja nopeita muutoksia. Jäsen voi nähdä perheensä itselleen emotionaalisena tukena ja identiteetin peilinä. Lisäksi (maahanmuuttajataustaisille) lapsille perhe on heidän ensisijainen kehitysympäristönsä. Perheen jäsenten välillä voi kuitenkin tapahtua kotoutumista eri tahdissa. Esimerkiksi toinen puolisoista on saattanut muuttaa maahan aiemmin tai toinen on etnisesti suomalainen. Eritahdisti kotoutumista voi tapahtua myös sukupolvien välillä tilanteessa, jossa lapset menevät kouluun ja vanhemmat mahdollisesti jäävät työttömiksi ja siten eristyksiin yhteiskunnasta. Täl-

löin lapset oppivat vanhempiaan nopeammin uuden kielen ja yhteiskunnan toimintaperiaatteet. Seurauksena lapset joutuvat ottamaan liian suuresti vastuuta, kun he ohjailevat vanhempiaan. Lapset voivat tällöin menettää huolettoman lapsuutensa ja vanhemmat auktoriteettinsa ja kokemuksen onnistuneesta vanhemmuudesta. Erityisesti vanhemmuuden kannalta on tärkeää, että vanhemmat oppivat uuden kielen sekä kokevat kuulumisen tunnetta yhteiskunnan ja sosiaalisten verkostojen osalta. (Alitolppa-Niitamo 2005, 44–46.)

Kotoutumisen tasoa voidaan selvittää objektiivisilla tai subjektiivisilla indikaattoreilla. Objektiiviset indikaattorit ovat lähempänä yhteiskunnallista näkökulmaa, joten tässä tarkastelun vuoksi ovat subjektiiviset indikaattorit, jotka ovat lähempänä tämän tutkimuksen aihetta. Subjektiivisten indikaattoreiden avulla arvioidaan sitä, miten maahanmuuttajat ovat integroituneet uuteen yhteiskuntaan ja kehittyneet yksilöllisesti. Lisäksi selvitetään, millaisia kokemuksia heillä on henkisestä hyvinvoinnistaan, sosiaalisen vuorovaikutuksensa laadusta, yhteiskunnan arvojen hyväksymisensä sekä syrjinnästä. (Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002, 21–22.)

Ilman ongelmia kotoutuminen ei kuitenkaan aina suju Jasinskaja-Lahden ym. (2002) mukaan. Tällaiset konfliktit jaetaan kahteen ryhmään. Ensinnäkin voi ilmetä puutteita inhimillisistä ja materiaalisista resursseista. Toiseksi on mahdollista, että käy ilmi eri muodoissa olevaa tahatonta tai tahallista syrjintää. Jos nämä ongelmat tulevat esille, maahanmuuttajan on haasteellista sopeutua yhteiskuntaan. Toimintaan osallistuminen voi olla hankalaa ja psyykkinen sopeutuminen heikkenee. (Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002, 22.)

4.3 Monikulttuuristen lapsiperheiden kotoutuminen

Lapsiperheiden kotouttamisessa pitää huomioida se, että maahanmuutto on erityisesti lapsille hyvin suuri muutos, josta on voinut aiheutua traumaattisia tuntemuksia. Toiseen maahan muuttaminen on aina kriisitilanne myös aikuisten tapauksessa. Lapsen kyky puolestaan käsitellä suurta muutosta on aikuista heikompi, jolloin kriisi on lähes varma.

Monikulttuurinen perhe tarkoittaa sellaista perhettä, jossa perheenjäsenillä on vähintään kaksi eri maiden tai rotujen kulttuuritaustaa. Tällaiset perheet voivat muodostua lähinnä joko kaksikulttuurisen avioliiton tai maahanmuuttajataustan myötä. Osa maahanmuuttajaperheistä on muuttanut yhdessä lähtömaasta tulo-maahan yhtenäisenä perheenä. Osa on tullut Suomeen myös puolison tai työn perässä tai turvapaikan hakijana. (Rönkkö & Rytönen 2010, 151.)

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavat ennen muuttoa tapahtuneet seikat, muuttomatka sekä olosuhteet tulo-maassa. Vielä on vain vähän tietoa Suomessa asuvien maahanmuuttajien mielenterveysongelmien esiintyvyydestä sekä mielenterveyspalveluiden käyttämisestä, mutta uskotaan, että näitä palveluita todennäköisesti alikäytetään. Toisaalta kaikki sellaiset maahanmuuttajat, jotka ovat psyykkisesti oireilevia ja ohjautuvat erikoissairaanhoidon, eivät aina tarvitse psykiatrista hoitoa. Sen sijaan ratkaisuna voisi toimia, että lisätään sosiaalista tukea, tuetaan koulunkäyntiä sekä järjestetään apua muille perheenjäsenille. (Lehti & Sourander 2016, 769, 774.)

Oireilulta suojaavia tekijöitä maahanmuuttajalasten kohdalla ovat vanhempien tuki ja perheen yhtenäisyys, koettu vertaisten tuki sekä koettu positiivinen palaute koulumaailmasta. Lisäksi jos kyseessä on sijaishuolto, olisi hyvä, jos etninen (kansallinen) tausta on sama. Lisäksi suosituksina pidetään väkivallalta suojaamista, terveydenhuoltoa, yhteisön tukea, perheenyhdistämisen tukemista, pysyvää sijoitusta ja nopeita päätöksiä. On myös hyvä tukea niitä kulttuurisia uskomuksia ja tapoja, jotka eivät aiheuta ristiriitaa kohdemaan kanssa. (Fazel ym. 2012.)

Myös itse vanhemmat voivat pahimmillaan kokea traumaattisia tuntemuksia. Maahanmuutto tai pakolaisuus tarkoittaa aina sitä, että lähdetään ja irrottaudu-

taan tutusta ympäristöstä. Jopa siirtymätilanne itsessään voi olla vaikea. Lopuksi eteen tulee uuden aloittaminen ja uuteen asettautuminen. Monissa perheissä sopeutuminen voi olla eriaikaista eri perheenjäsenillä. Tämä voi samalla niin hämmentää kuin aiheuttaa yksinäisyyteen ja turvattomuuteen liittyviä kokemuksia. (Rönkkö & Rytönen 2010, 151.)

Tässä tutkimuksessa selvitetään juuri aikuisten kokemuksia kotoutumiseen liittyen. Aikuinen on jo aiemmassa kotimaassaan kasvanut ja koulutautunut. Aikuiset maahanmuuttajat voivat olla perhesuhteen takia Suomeen muuttaneet, pakolaiset ja turvapaikanhakijat, opiskelijat tai työn vuoksi muuttaneet. Tällaisilla eri ryhmillä on erilaisia tarpeita ja näkemyksiä Suomesta. Osalla heistä ei ole aikomusta jäädä asumaan Suomeen pysyvästi. Kotoutumisprosessiin vaikuttaa se, näkeekö maahanmuuttaja Suomen sellaisena maana, jossa hän voisi elää loppuelämänsä. Kotoutuminen voi jäädä jopa merkityksettömäksi, jos maahanmuuttajalla on aikomus lähteä muualle. (Schubert 2013, 67.)

On todettu, että usein lasten kasvatuksessa ja perheen sisäisissä asioissa halutaan vaalia juuri omaa kulttuuria. Tämä voi olla monesti jopa innokkaampaa kuin alkuperäisessä kotimaassa. Sen sijaan opiskeluun ja työhön liittyvissä asioissa sopeudutaan valtakulttuurin sääntöihin. (Rönkkö & Rytönen 2010, 152.)

Lasten kasvaessa nämä omaksuvat vanhempiaan nopeammin ja suomalaisen kulttuurin. Esimerkiksi suomen kielen oppiminen voi olla nopeampaa ja parempaa. Tämä voi järkyttää perhehierarkiaa. Lapset voivat joutua hoitamaan monia asioita vanhempiensa puolesta tai toimimaan tulkkeina. Lisäksi voi ilmetä tilanne, jossa lapset pyrkivät löytämään tasapainon eri kulttuurien välissä, jos kotikulttuuri poikkeaa suuresti suomalaisesta kulttuurista. (Rönkkö & Rytönen 2010, 153–154.)

Useissa muissa kulttuureissa ilmenee tyttöjen ja poikien välinen erilainen asema. Näin ollen perheen kasvatussäännöt saattavat olla erilaisia kuin useimmilla suomalaisista perheistä. Vanhemmillä voi olla kokemus siitä, että he syrjäytyvät lapsensa maailmasta ja näin kokevat nuoren irrottautumisen uhkaksi tai oman kulttuuripiirin sisällä jopa kasvojen menetykseksi. Monikulttuuriselle perheelle on tärkeää löytää kulttuurikysymyksissä jonkinlainen tietty tasapaino. Ihanteellisessa tilanteessa he voivat yhdistää eri kulttuurien tärkeitä sääntöjä ja arvoja siten, ettei perheyhteys ole vaarana hajota. (Rönkkö & Rytönen 2010, 154.)

5 Aiemmat tutkimukset ja hankkeet

Maahanmuuttajien kotoutumisesta on tehty runsaasti tutkimuksia sekä Pro Gradu -tutkielmia (Salmela 2012, Siekkinen 2009), mutta liittyen juuri Mannerheimin lastensuojeluliiton kontekstiin tutkimuksia on niukasti. Varsinais-Suomen alueelta löytyy Perokorpin ja Kettusen (2016) tekemä gradu *"Eriäinen mutta hyvä" : Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaan osallistuneiden kotoutumiskokemukset*. Siinä rajausta on tehty ainoastaan Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaan. Aineisto kerättiin haastattelemalla kymmentä eri maahanmuuttajaa. Kaikki haastateltavista olivat naisia. Tuloksista ilmeni, että kielitaidon merkitys on hyvin suuri työpaikan saamisessa ja itsensä kotoiseksi tuntemisessa.

Mannerheimin lastensuojeluliitto on toteuttanut perhekahviloihin liittyvän hyvinvointikyselyn vuonna 2014. Kyselyyn vastasi sekä perhekahvilan kävijät (425) että ohjaajat (170), ja yhteensä kaikkia kyselyyn vastanneita oli 595. Vastaaajista 99 % oli suomenkielisiä, 3 % ilmoitti toiseksi äidinkielekseen ruotsin, ja lisäksi jonkun muun äidinkielen ilmoitti 2 % kävijöistä ja 1,8 % ohjaajista. Viljanen ja Helenius (2014) ovat kirjoittaneet kyselystä raportin. (Viljanen & Helenius 2014, 4.)

Noin 45 % vastaajista oli löytänyt perhekahvilan tuttavansa tai ystävänsä kautta. Lisäksi 18 % vastaajista kertoi, että ohjaaja tai toinen perhekahvilassa kävijä oli kutsunut hänet mukaan. Perhekahvila oli löydetty myös neuvolan tai MLL:n nettisivujen kautta (23,5 % vastaajista). Pienin osa vastaajista (8,8 %) oli löytänyt perhekahvilan jotakin muuta kautta, ja näihin kuuluivat muun muassa facebook ja google. (Viljanen & Helenius 2014, 6.)

Kyselyn mukaan perhekahvilaan osallistuminen on edistänyt niin kävijöiden kuin ohjaajana toimivien kokemuksellista hyvinvointia siten, että on ollut mahdollisuus yhteisöllisyyteen ja ihmissuhteisiin. Kävijöistä suurin osa, 80,6 %, oli täysin tai ainakin osittain samaa mieltä siitä, että on saanut perhekahvilasta lisää tuttavuuksia ja ystäviä. Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, millaisia vaikutuksia on perhekahvilassa mukana käyvien lasten osalta. Kävijöistä 88,7 % oli sitä mieltä, että heidän mukanaan käyvät lapset ovat saaneet seuraa ja leikkikavereita. (Viljanen & Helenius 2014, 14.) Yhteisöllisyys ja ihmissuhteet niin oman kulttuurin

edustajien kuin kantaväestön piirissä auttavat maahanmuuttajataustaista henkilöä kotoututumaan, joten nämä seikat ovat tärkeitä myös tässä tutkimuksessa.

Mannerheimin lastensuojeluliitto on yhteistyössä kunnan kanssa. Ohjaajakyselyn tulosten perusteella eniten yhteistyötä tapahtuu neuvoloiden kanssa. Tämän jälkeen yleisimmät yhteistyökumppanit ovat kunnan perhepalvelut ja varhaiskasvatus/päivähoito. Muiksi yhteistyökumppaneiksi mainittiin muut järjestöt, seurakunta, nuorisotoimi ja kirjasto. (Viljanen & Helenius 2014, 13.) Uskon tällaisen yhteistyön olevan merkittävä tekijä monikulttuurisuuden ja kotoutumisen osalta. Maahanmuuttajat voivat saada järjestöstä tukea myös muiden yhteiskunnan palveluiden käyttämiseen.

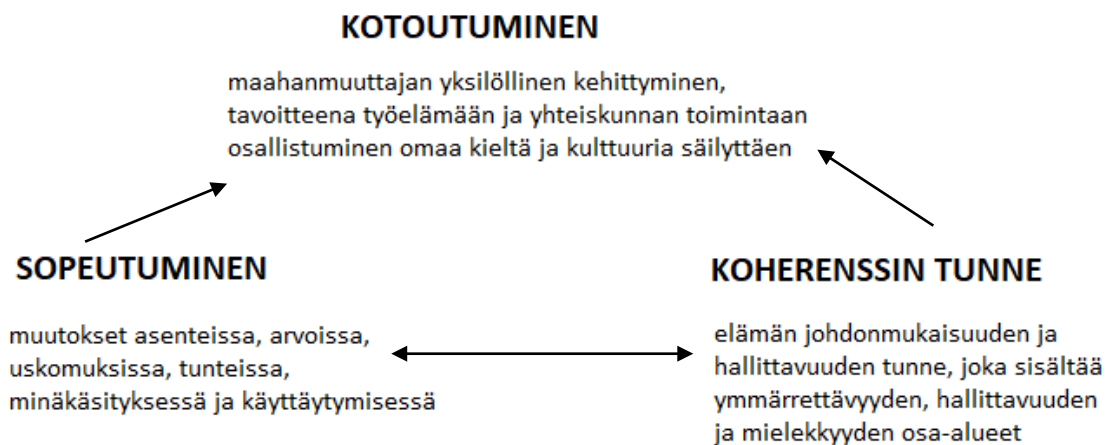
Kotoutumiseen ja kotouttamiseen liittyen on olemassa myös monia erilaisia hankkeita. Esimerkiksi on olemassa hanke ”OTTO – Osallistuva arki kotoutumisen tukena”. Sen päätavoitteeseen kuuluu esikotoutumisen vahvistaminen turvapaikanhakuprosessin alkuvaiheessa. Tällä pyritään nopeampaan kotoutumiseen, kun itse laissa määritelty kotoutuminen on mahdollista aloittaa vasta oleskeluluvan saamisen jälkeen. Kotoutumisen vahvistumista auttavat arjen mielekäs jäsentyminen, osallisuus ympäröivään yhteiskuntaan, psykososiaalinen hyvinvointi, työelämään osallistuminen sekä aikaisessa vaiheessa tapahtuva aiemmin hankitun osaamisen selvittäminen. (Osallistuva arki kotoutumisen tukena.)

Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos oli osana eurooppalaisten perhejärjestöjen hanketta vuonna 2003. Siinä pyrittiin tutkimaan maahanmuuttoa, perheitä ja ajankäyttöä. Mikkolan (2005) artikkeli tästä käsittelee kotouttamistoimintaa, joka on järjestetty työttömille ja työvoimaan kuulumattomille maahanmuuttajille. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että kolmas sektori on tärkeässä roolissa kotoutumisen edistämässä Suomessa. He olivat painottaneet etnisten yhteisöjen roolia kotoutumisessa. Maahanmuuttajilla ei ilmene pelon tunnetta siitä, että he menettäisivät oman kulttuurinsa eivätkä he vastusta uuden oppimista silloin, kun yhteisö tukee yksilöitä. (Mikkola 2005, 53, 59.)

Sari Heikkinen (2015) on tehnyt väitöskirjan ”Arki uudessa kotimaassa: entisestä Neuvostoliitosta Suomeen iäkkäinä muuttaneiden arki, sosiaaliset suhteet ja

kotoutuminen”. Tutkimus suoritettiin haastattelemalla entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneita maahanmuuttajia. Tutkimuksen mukaan sukupolvien väliset suhteet, sosiaaliset verkostot ja ylijärjetyt verkostot ehkäisevät sosiaalista ja emotionaalista syrjäytymistä. Tällaisilla sosiaalisilla suhteilla ja erilaisilla arjen valinnoilla on merkitystä kotoutumisen onnistumiselle. (Heikkinen 2015, 3-5.)

Reet Mammon (2010) on tehnyt väitöskirjan ”Kolmen etnisen ryhmän kotoutumisprosessi Suomessa”. Väitöskirjan teoreettisessa viitekehyksessä ilmenee useita eri kotoutumiseen liittyviä käsitteitä, jotka liittyvät henkilön omaan subjektiiviseen kokemukseen kotoutumisesta. Alla on kuvio 1, joka tiivistää tutkimuksen käsitteiden rakenteen ja niiden väliset suhteet. Käsitteinä toimivat kotoutuminen, sopeutuminen ja koherenssin tunne. (Mammon 2010, 11.)

Kuvio 1. Mammonin (2010) tutkimuksessa esiintyvät käsitteet

Kotoutumisen kriteereistä on kerrottu Agerin ja Strangin (2004) raportissa. Sen tarkoituksena oli integraatio-käsitteen sovittaminen Euroopassa. Käsitteen yhtenäistäminen olisi asettanut sen toimivaksi myös YK-alueella ja mahdollistanut sellaisten toimenpiteiden suunnittelun ja kehittämisen, jotka on suunnattu pakolaisille. Maahanmuuttajan perusoikeudet, kulttuurispesifiset taidot, sosiaaliset suhteet ja elämänarvot toimivat tämän raportin mukaan kotoutumisen kriteereinä. (Mammon 2010, 12–13.)

Työllisyys, asuminen, koulutus ja terveys ovat maahanmuuttajan perusoikeuksia. Sosiaaliset suhteet käsittävät sen, miten henkilö määrittelee itsensä etnisen ja uskonnollisen identiteetin määrittelyn kautta sekä millainen vuorovaikutus on valtaväestön, muiden etnisten ryhmien ja viranomaisien kanssa. Kulttuurispesifiset taidot ovat paikallisen kielen hallintaa, kulttuurituntemusta ja sitä, että tuntee elämänsä turvalliseksi ja jatkuvaksi. Elämänarvot koostuvat omien elämänarvojen mukauttamisesta uuteen maahan ja omasta taloudellisesta tilanteesta itsellään tai perheessään. (Mammon 2010, 13.)

Mammon (2010) käytti tutkimuksessaan triangulaatiota eli monimenetelmäisyyttä. Se nostaa tutkimuksen arvoa ja tekee mahdolliseksi tarkastelun eri näkökulmista. Hän viittaa Kim'n (2000) ajatukseen siitä, että kotoutumisaiheisessa tutkimuksessa suositellaan sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen menetelmän yhdistämistä. Tällaisella kombinaatiolla hälvennetään menetelmien huonoja puolia ja sovelletaan teoriapohjaisten seuranta-tutkimusten esille tuomaa uudenlaista tietoa siitä, miten sopeutumisprosessi etenee. Kvantitatiivisen seuranta-tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia koherenssin tunteen mukaan sitä, miten kolme eri kansallista ryhmää sopeutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan. Kvalitatiivinen tutkimus puolestaan selvitti maahanmuuttajien omia kokemuksia siitä, miten he sopeutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan. (Mammon 2010, 34–35; Kim 2000.) Lähinnä tätä MLL:n kontekstista tehtyä tutkimusta onkin Mammonin kvalitatiivinen tutkimus kotoutumisesta.

Kvalitatiivisen sopeutumisen tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota maahanmuuttajien omiin kokemuksiin juuri sellaisina kuin ne ilmenivät heidän tajunnassaan. Tutkija pyrki omien ymmärtämysyhteyksien kautta selvittämään näitä kokemuksia ja täten hän kuvasi lopulta yleisen tiedon muodostettuna yleiseksi ydinsisällöksi. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa oli kolme erilaista tavoitetta. Ensinnäkin oli selvitettävä, mihin kaikkeen maahanmuuttajien tulee sopeutua suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös sopeutumisilmiötä tuli kuvata kotoutumisprosessin aikana. Toiseksi tutkittiin sopeutumisen yksilöllisyyttä ja etsittiin maahanmuuttajien välillä olevia yhteisiä piirteitä. Kolmas tavoite käsitti koherenssin tunteen yhteyden selvittämistä sopeutumisen osalta. Toisin sanoen tutkittiin, millä tavalla vahva ja heikko koherenssin tunne vaihtelee ja liittyykö tämä muutos koettuun sopeutumiseen. (Mammon 2010, 35.)

Mammonin tutkimuksen mukaan merkityksiä ilmeni maahanmuuttajien puheissa liittyen suomen kielen opiskeluun, suomalaiseen kulttuuriin sopeutumiseen, syrjäyttämiseen ja rasismiin, oman kulttuurin tärkeyteen, sosiaaliseen tukiverkoston, suomalaiseen kouluelämään, vapaa-aikaan ja harrastuksiin, työelämään ja minäkäsitykseen. Suomen kieltä pidettiin tärkeänä välineenä, jotta elämässä voisi selvitä, vaikka kielen oppiminen olisi hidasta. Suomalaisen arkielämän hyvät tavat hyväksyttiin. Maahanmuuttajat kokivat, että vuorovaikutus suomalaisten kanssa, suomalaisen kulttuurin ymmärtäminen sekä kirjallisuuden lukeminen auttoivat sopeutumaan. Etenkin sopeutumisvaiheen alussa maahanmuuttajat olivat tyytymättömiä sosiaalisen vuorovaikutuksen niukkuudesta Suomessa, yksinäisyyskokemuksista, suomalaisten torjuvasta ja negatiivisesta suhtautumisesta sekä työpaikan löytymisen vaikeudesta. (Mammon 2010, 99–102.)

Varsinkin siinä vaiheessa, kun kyse oli lapsista ja nuorista, oman kulttuurin ylläpitoa pidettiin tärkeänä. Kun aiheena oli syrjäyttäminen ja rasismi, tutkittavat kokivat Suomen suurimmaksi osaksi positiivisena. Tyytymättömyyttä aiheuttivatmuun muassa lasten koulukiusaamiskokemukset puutteellisen kielitaidon vuoksi, puute koulutustietojen saamisesta ja suomalaisten ennakkoluulot maahanmuuttajista työelämäkontekstissa. Tärkeäksi koettiin sosiaalinen tukiverkosto. Perheen, kouluttajien ja viranomaisten tuki olivat tärkeitä. Kun puhuttiin kokemuksista liittyen vapaa-aikaan ja harrastuksiin, nämä korostuivat etenkin maahanmuuton alkuvaiheessa. Tällöin usein muodostetaan uusi sosiaalinen tukiverkosto ja etsitään yhteyksiä suomalaisiin. Lisäksi tutkimuksesta ilmeni, että kaikki maahanmuuttajat taustasta riippumatta pitivät työtä tärkeänä elämän osa-alueena, joka auttaa etenemään elämässä eteenpäin. (Mammon 2010, 102–103.)

Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala (2002) ovat tehneet tutkimuksen rasismista ja syrjinnästä Suomessa. Aiheesta on tehty tutkimuksia myös aiemmin, kuten esimerkiksi vuonna 1997 Jasinskaja-Lahti ja Liebkind tutkivat pääkaupunkiseudulla asuvia 20–36-vuotiaita maahanmuuttajia. Kyseessä oli siihen asti kattavin ja tieteellisesti perustelluin tutkimus maahanmuuttajien rasismi- ja syrjintäkokemuksista Suomessa. Uudempi tutkimus, vuodelta 2002, pyrkii kaikkialla Suomessa elävien 18–65-vuotiaiden maahanmuuttajien kokeman rasismin ja syrjinnän luonteen ja määrän selvittämiseen. Myös niiden yhteyttä maahanmuuttajien

henkiseen hyvinvointiin selvitetään. Tutkimus toteutettiin kyselylomaketutkimuksena. (Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002, 13–14.)

Kyseisen tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien kokema tahallinen tai tahaton syrjintä sekä niin materiaalisten kuin inhimillisten resurssien riittämättömyys heikentävät heidän psyykkistä hyvinvointiaan. Esimerkiksi työttömillä oli muita enemmän stressioireita. Koko tutkimusaineistossa maahanmuuttajien syrjintäkokemukset olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä heidän kokemansa stressin määrään. Mitä enemmän maahanmuuttajat kokivat syrjintää, sitä enemmän he kärsivät stressioireita. (Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002, 137–138.)

Perhoniemi ja Jasinskaja-Lahti (2006) tekivät seurantatutkimuksen maahanmuuttajien kotoutumisesta pääkaupunkiseudulla. Tutkimus sijoittuu vuosiin 1997–2004 ja se on ollut Suomessa ensimmäinen pitkittäistutkimus, joka tutkii monia kotoutumisen ulottuvuuksia ja maahanmuuttajaryhmiä. Aineiston kerääminen toteutettiin lähinnä postikyselynä. Kotoutumisen onnistumisen osalta todettiin, että tutkitun seitsemän vuoden ajan maahanmuuttajien työtilanne koheni ja taloudellinen tilanne oli vastaajien kesken keskimäärin kohtuullinen. Kotoutuminen eteni edeltävien seikkojen vuoksi, mutta koulutustaso ei kuitenkaan noussut maahanmuuttajilla merkittävästi. (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 33, 71–72, 88.)

Kyseisessä tutkimuksessa tarkasteltiin myös, miten maahanmuuttajat olivat toisaalta omaksuneet uusia kulttuurisia taitoja ja saaneet sosiaalisia yhteyksiä valtaväestön kanssa ja toisaalta ylläpitäneet omat kulttuuriset tapansa ja identiteettinsä. Valtaosalla lähin sosiaalinen yhteisö muodostui niin oman kulttuurisen ryhmän jäsenistä kuin syntyperäisistä suomalaisista. Joka neljännellä tutkittavalla koko ystäväpiiri koostui omasta etnisestä ryhmästä. Harvoilla ystävät olivat ainoastaan syntyperäisiä suomalaisia. Tämän perusteella tutkimuksen tulokset osoittavat varsin onnistunutta sosiaalista integraatiota. (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 73–74.)

Perhoniemen ja Jasinskaja-Lahden tutkimuksessa kotoutumiseen ajateltiin kuuluvan myös muun muassa se, että maahanmuuttajalla on hyvä terveys ja henkinen sopeutuminen akkulturaatioon ja maahanmuuton tuottamiin muutoksiin. Henkistä hyvinvointia arvioitiin enimmäkseen psyykkisten stressioireiden esiin-

tyvyyden avulla. Toisaalta kyseisen tutkimuksen tuloksia ei voida arvioida suoraan suhteessa koko Suomen väestöön, sillä tutkimuksessa käsitelty stressioireiden mittari ei ole verrattavissa niihin asteikkoihin, joita on käytetty Suomen väestön terveystutkimuksissa. Toisaalta vaikka seurantatutkimuksen ensimmäisen vaiheen jälkeen psyykkisen stressin määrä ei ollut muuttunut, erot stressin määrässä pienuivät maahanmuuttajien välillä. Psykkinen stressi on myös voinut johtua myös positiivisesta kokemuksesta siten, että maahanmuuttaja on aktivoitunut uusien haasteiden vuoksi. (Perhoniemi & Jasinskaja-Lahti 2006, 75–76.)

6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Tutkimusongelmat ja –kysymykset

Tässä tutkimuksessa on kolme eri tutkimuskysymystä. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena on selvittää, minkälainen käsitys tutkittavilla on Mannerheimin lastensuojeluliitosta kokonaisena järjestönä sekä pelkästään perhekahvilasta. Toinen tutkimusongelma pyrkii selvittämään, millä eri tekijöillä perhekahvilassa tai MLL:ssa on vaikutusta maahanmuuttajien kotoutumiseen. Kolmas tutkimuskysymys otettiin mukaan tämän tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa, kun aineistoa tarkastelemalla todettiin, että tutkittavien osallistumisen määrällä järjestön eri toimintoihin on jollakin tavalla merkitystä heidän vastauksiinsa.

1. Millaisia käsityksiä tutkittavilla on Mannerheimin lastensuojeluliitosta ja perhekahvilasta?
2. Mitkä tekijät perhekahvilassa tai MLL:ssa ovat auttaneet maahanmuuttajia kotoutumaan Suomeen?
3. Miten tutkittavien osallistumisen määrä järjestön eri toimintoihin liittyy heidän vastauksiinsa?

Myös haastattelulomakkeessa on kolme eri pääteemaa, jotka ovat 1. taustatietoja, 2. perhekahvilat / Mannerheimin lastensuojeluliitto 3. Kotoutuminen. Alun perin tarkoituksena oli tutkia vain perhekahviloiden näkökulmasta, mutta aineiston laajentamiseksi lisättiin myöhemmin toinen laajempi aineistoryhmä, Mannerheimin lastensuojeluliitto.

6.2 Haastattelu

Tässä tutkimuksessa aineistonhankintamenetelmä käytettiin yksilöhaastattelua. Se perustuu erilaisiin tulkinnallisiin tutkimuskäytäntöihin. Haastattelussa laadul-

lisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen kannalta esitetään avoimia kysymyksiä valituille yksilöille tai ryhmille, kun taas kvantitatiivisessa (määrällisessä) tutkimuksessa otos on satunnaisesti valittu. (Metsämuuronen 2009, 215, 221.) Tässä tutkimuksessa haastateltavat yksilöt on valittu erikseen Mannerheimin lastensuojeluliiton työntekijöistä sekä perhekahvilan asiakkaista. Tutkimus on kvalitatiivinen.

Ryhmähaastattelussa pääsisi tarkastelemaan tutkittavien vuorovaikutusta, mutta muiden haastateltavien läsnäolo voi vaikuttaa tutkittavan omiin kertomuksiin. Ryhmähaastattelussa saa tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa, ja se on käyttökelpoinen silloin, kun mahdollisena on haastateltavien arastelu haastattelun osalta (Hirsjärvi ym. 2009, 210–211).

Luultavasti kuitenkin yksilöhaastattelussa haastateltava pääsee spontaanisti kertomaan omista käsityksistään ja kokemuksistaan pelkäämättä sitä, että muu kuin haastattelija kuulee. Se, että tutkittavalla on aikaa vastata haastattelukysymyksiin ja kertoa myös sellaista asiaa, mitä ei aiemmin tullut mieleen, on toisaalta suuri etu tutkimuksen toteutumiseen. Kasvokkain tapahtuvassa haastattelussa haastattelijalla on helpompi kysyä tarkentavia kysymyksiä, kun esimerkiksi sähköpostitse voi olla vaikeampaa ottaa haastateltavaan uudelleen yhteyttä. Näin ollen suurin osa haastatteluista on tässä tutkimuksessa toteutettu kasvokkain.

Haastattelu valittiin pääasialliseksi menetelmäksi siksi, että se voisi olla luontevin tapa saada tietoa tutkittavien omista kokemuksista. Kasvokkain tehtävässä haastattelussa tutkittava ei ehdi miettiä vastauksiaan toisin kuin esimerkiksi kyselylomakkeeseen vastaamisen aikana. Haastattelussa ollaan myös tutkittavan kanssa suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa. Siihen liittyy sekä etuja että haittoja. Yleensä suurimmaksi eduksi katsotaan aineiston keruuseen liittyvä joustavuus. (Hirsjärvi ym. 2009, 204.) Näin ollen haastattelussa on mahdollista kysyä tarpeen mukaan varsinaisten lomakkeella esiintyvien kysymysten lisäksi myös lisäkysymyksiä, jotka voivat tarkentaa tutkittavan vastausta ja mahdollisesti jopa syventää sitä. Saatavien tietojen syventäminen onkin myös yksi yleisimmistä perusteluista (Hirsjärvi ym. 2009, 204). Tässä tutkimuksessa lisäkysymyksiä ei haastattelun jälkeen selvitetty.

Monet valitsevat haastattelun tutkimusmenetelmäksi yleensä siksi, että ihminen nähdään tutkimustilanteessa subjektina, mitä halutaan korostaa antamalla hänelle mahdollisuus ilmaista vapaasti itseään (Hirsijärvi ym. 2009, 205). Tämä perustelu toimii myös tämän tutkimuksen kohdalla. Pyrin pitämään haastattelukysymykset mahdollisimman avoimina, jotta tutkittava pystyisi itse vastaamaan niihin mahdollisimman subjektiivisesti.

Lisäksi kiinnostuin haastattelussa kuullun puheen lisäksi myös muusta laajemmasta kontekstista. Nimittäin puheen lisäksi haastattelussa on mahdollista nähdä vastaajan eleet ja ilmeet. Tämä on toinen yksi yleisimmistä perusteluista valita haastattelu tutkimusmenetelmäksi. (Hirsijärvi ym. 2009, 205.) Tässä tutkimuksessa kasvokkain tapahtuneissa haastatteluissa osalla tutkittavista oli mukana sylissään lapsi, jota he huomioivat haastattelun aikana. Lapsilähtöisyys korostui entisestään tällaisessa tilanteessa. Lisäksi oli mielenkiintoista nähdä tutkittavien ilmeistä, eleistä ja äänenpainoista, että mitä asioita he todella pitävät tärkeinä.

Haastattelumenetelmä on hyvä valita menetelmäksi myös silloin, kun tiedetään etukäteen tutkimuksen aiheen olevan sellainen, joka tuottaa vastauksia monitahoisesti ja moneen eri suuntaan (Hirsijärvi ym. 2009, 205). Tässä tutkimuksessa tarkoituksena on selvittää erilaisia, monipuolisia näkökulmia kotoutumiseen. Lisäksi tavoitteena olisi selventää tutkimuksessa esille tulevia vastauksia esimerkiksi lisäkysymysten avulla. Vastausten selventäminen on edellä mainittujen lisäksi yksi yleisimmistä perusteluista haastattelun valitsemiseen (Hirsijärvi ym. 2009, 205).

Haastattelu valitaan menetelmäksi usein myös silloin, kun tutkimuksessa halutaan käsitellä arkoja tai vaikeita aiheita (Hirsijärvi ym. 2009, 206). Maahanmuuttoon voi liittyä monia vaikeita ja traumaattisiakin kokemuksia, kun taas onnistunut kotoutuminen voi auttaa käsittelemään niitä. Tämän tutkimuksen haastatteluissa ei suoraan välittynyt arkojen ja vaikeiden asioiden käsittely, mutta toisaalta heidän menneisyydestään ei perusluonteisten taustatietojen lisäksi kysytty muuta.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkimuksessa tarkoitus on mahdollisimman kokonaisvaltainen kohteen tutkiminen. Laadullisessa tutkimuksessa ei tarkoituksena ole saada tuloksia mitattavaan

muotoon niin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Lisäksi tässä tutkimuksessa tarkoitus ei ole yleistää tuloksia laajempaan tutkimusjoukkoon eikä etsiä syyseuraussuhteita, toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. (Hirsijärvi ym. 2009, 161, 166).

Haastattelussa ratkaisevaa on se, millä tavalla haastattelija kykenee tulkitsemaan haastateltavan vastauksia erilaisten kulttuuristen merkitysten ja merkitysmaailmojen valossa. Ihmisillä on usein taipumus monin tavoin niin tulkita omia asemiaan kuin turvata itseään toisia vastaan. (Hirsijärvi ym. 2009, 207.)

Tässä tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, jota kutsutaan myös teemahaastatteluksi. Se soveltuu tilanteisiin, joissa tutkimus käsittelee arkoja ja intiimejä aiheita tai joissa tarkoitus on saada selville asioita, joita huonosti tiedostetaan. Puolistrukturoidussa haastattelussa valitaan teemat, mutta tarkasti määriteltyä kysymysten muotoa tai esittämisjärjestystä ei ole. (Metsämuuronen 2009, 247.) Kysymykset on ennalta määritelty, mutta tässä tutkimuksessa ne esitettiin tilanteen mukaan eri järjestyksessä.

6.3 Tutkimusaineiston keruu ja analysointi

Aineisto jakaantuu kahtia, joista toisessa kysyttiin enimmäkseen perhekahvilasta ja toisessa laajemmin Mannerheimin lastensuojeluliitosta. Yksityiskohtaisemmassa perhekahvila -kontekstissa jokainen haastateltava kutsuttiin spontaanisti haastatteluun perhekahvilassa, joten he eivät tienneet tutkimuksen teosta etukäteen. Tästä syystä heille kerrottiin tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta aina suullisesti haastattelun alussa. Kyseisen näkökulman osalta aineistoon kuuluu yhteensä seitsemän kasvokkain suoritettua haastattelua, joissa haastateltavista kuusi oli naisia ja yksi mies. Kaikki haastattelut olivat verraten lyhyitä, noin 10–15 minuuttia. Kaksi haastattelua suoritettiin suomen kielellä ja viisi englannin kielellä.

Laajemmin Mannerheimin lastensuojeluliiton kontekstissa aineisto koostuu kolmesta sähköpostitse suoritetusta haastattelusta eri työntekijöille. Sain heidän yhteystietonsa perhekahvilan koordinaattorilta ja laittoi heille tutkimuskutsun sähköpostitse tai tekstiviestitse. Kaiken kaikkiaan haastateltavia oli kymmenen

tässä tutkimuksessa. Yhteen kootun kirjallisen aineiston laajuus on yhteensä noin 25 sivua.

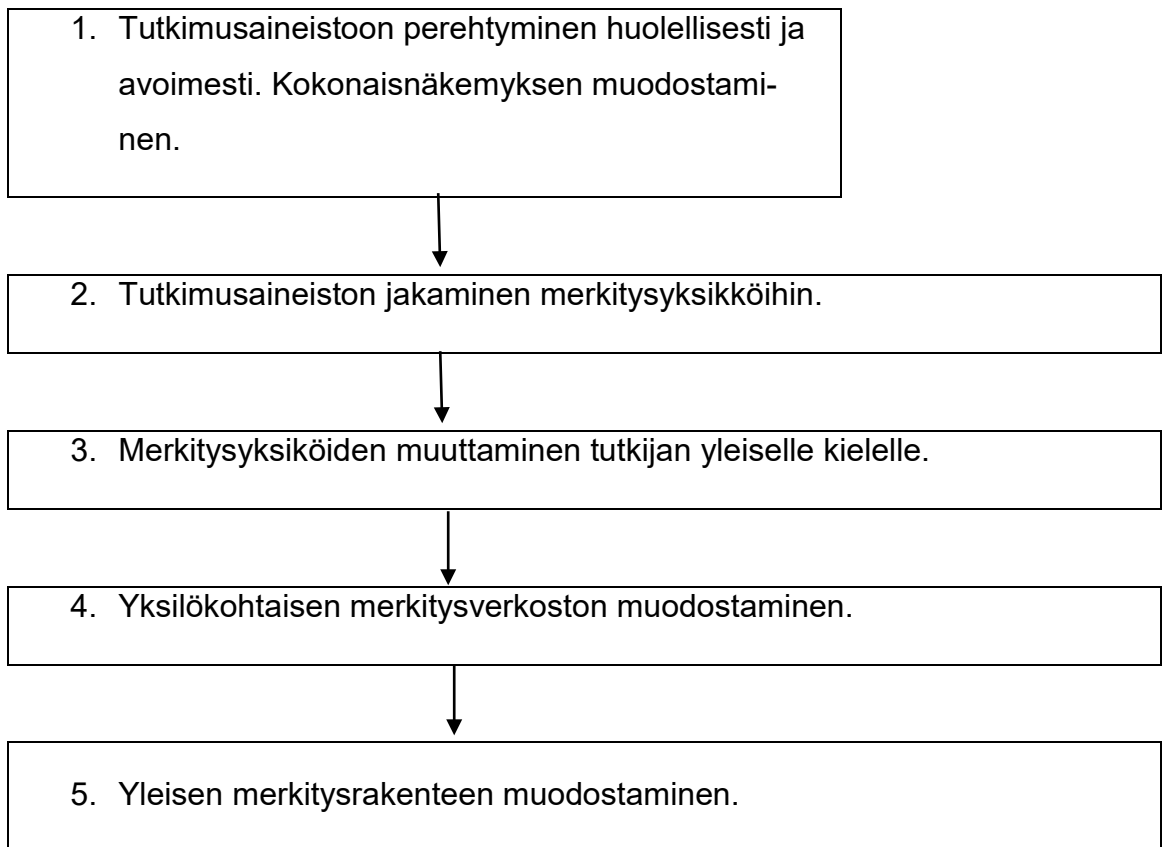
Litteroinnin haasteellisuuden vuoksi mukaan otettiin ainoastaan kaikki selkeästi kuuluvat vastaukset, joita taustahälinä ei häirinnyt. Litteroidessa englanniksi vastanneiden vastaukset kirjoitettiin englanniksi, mutta myöhemmin käännettiin vielä suomen kielelle. Tästä syystä kaikki sitaatit näkyvät tuloksissa suomeksi.

Koska tutkimuksessa ei voi kertoa tutkittavien oikeita nimiä, tutkittavien nimien sijaan haastattelijat ovat merkitty numeroin: haastateltava 1, haastateltava 2.. jne. Haastateltavat 1-7 ovat perhekahvilan asiakkaita sekä haastateltavat 8-10 perhekahvilassa työskenteleviä tai harjoittelijoita.

Kaikkia haastateltavia voidaan pitää maahanmuuttajataustaisina, mutta ei välttämättä maahanmuuttajina. Perhekahvila -näkökulman osalta yhden haastateltavan (haastateltava 6) tausta eroaa muista haastateltavista siten, että hän on syntynyt Suomessa. Kuitenkin hän vanhempansa olivat muuttaneet kotimaastaan Suomeen. Maahanmuuttajataustaisuuden lisäksi häntä voidaan kutsua myös toisen sukupolven maahanmuuttajaksi. Hänen vastauksensa otettiin tähän tutkimukseen mukaan erilaisen taustan ja aineiston laajentamisen vuoksi.

Tässä tutkimuksessa pyritään tekstin merkityksen ymmärtämiseen, mikä on yksi laadullisen tutkimuksen tyypeistä (Hirsjärvi ym. 2009, 166). Tutkimuksen analysoinnissa käytettiin teemoittelua samalla tutkimuskysymyksiä ja teoreettista viitekehystä pohtien.

Fenomenologia tarkoittaa ”ilmiöistä kertovaa oppia”. Se on ilmiöihin ja niiden tulkitsemiseen keskittynyt filosofian osa. (Metsämuuronen 2008, 18–19.) Tässä tutkimuksessa tutkitaan kotoutumista, jota voidaan pitää eräänlaisena ilmiönä. Alla olevassa taulukossa on eriteltyä fenomenologisen tutkimuksen kulku, jota on osittain käytetty myös tässä tutkimuksessa aineiston analysoinnissa.

Taulukko 2. Fenomenologisen tutkimuksen kulku (Perttula 1995)

Koska tässä tutkimuksessa selvitetään ihmisten käsityksiä ja omaa kokemusmaailmaa kotoutumiseensa liittyen, fenomenologinen tutkimusote soveltuu menetelmänä tähän tutkimukseen hyvin. Analysoin tässä tutkimuksessa aineistoa vaiheittain. Tässä tutkimuksessa suoritin analysoinnin vaiheiden osalta suurimmaksi osaksi myös Valkosen (2006) suorittaman fenomenografisen tutkimuksen menetelmän mallia.

Fenomenologisessa analyysimallissa tutkitaan kokemuksia ja merkityksiä, kun taas fenomenografiassa selvitetään eri käsityksiä ja niiden eroavaisuuksia. Näiden eri mallien yhteydestä on käyty runsaasti keskustelua. Mihael Uljens, joka on suomalainen kasvatustieteilijä ja filosofi, pyrkii löytämään yhteyksiä fenomenologian ja fenomenografian välille. Hän näkee fenomenografiassa fenomenologisen piirteen siten, että kokemus on sekä itse kokemusprosessi että se asia, mitä ihminen kokee. Toisaalta Marton (1981) on korostanut näiden välistä eroavaisuutta. Fenomenologian mukaan ihmisillä on näkökulma maailmasta ja näin pääsy maailman asioihin itseensä omien kokemustensa kautta. Tällöin Martonin

mukaan on mahdollisuus erottaa sitä, mitä koetaan itse kokemuksesta. (Kakori & Huttunen 2014, 10–11.)

Ennen litterointia kuuntelin aineiston huolellisesti läpi. Joidenkin vastausten osalta suomen kielelle kääntämisen jälkeen kävin tekstin läpi useaan kertaan. Pehdyin tutkimusaineistoon aluksi lähinnä kokonaiskuvan saamiseksi avoimin mielin. Selvitin, esiintyvätkö alun perin esittämissä tutkimuskysymyksissä olevat ilmiöt eli haastateltavien käsitykset järjestöstä sekä ajatukset kotoutumisesta vahvasti ylipäättään. Poimittiin ylös alleviivaten erilaisia ilmauksia.

Toisessa vaiheessa keräsin tarkemmin niin järjestöön liittyviin käsityksiin kun kotoutumiseen liittyviin ajatuksiin erilaisia teemoja eli ryhmittelin ilmaukset. Etsin tekstistä samankaltaisia ilmauksia, jotka toistuivat useaan kertaan. Esimerkiksi usean eri haastateltavan vastauksissa ilmeni samankaltaisuuksia etenkin myönteisen käsityksen osalta. Toisaalta yhden saman haastateltavan vastauksissa esiintyi useaan kertaan samasta asiasta kertovia sanoja ja lauseita, jolloin otin myös tämän ilmiön huomioon ja merkkasin sen teemaksi. Tällainen yhden henkilön vastauksessa ilmennyt teema tämän aineiston analysoinnissa on esimerkiksi ajatus siitä, että ”tausta ei saa vaikuttaa”. Viimeistään tässä analysoinnin vaiheessa myös havaitsin, että ilmaukset jakaantuivat informatiivisiin ja tunnepohjaisiin, joten oli tarpeen erottaa ne toisistaan ja sijoittaa parhaan mukaan eri ryhmiin. Yhtenä tavoitteena tässä tutkimuksessa oli selvittää, että mikä teoreettinen käsitys tutkittavilla on Mannerheimin lastensuojeluliitosta eli mitä se heidän mielestään tekee ja mihin se toiminnallaan pyrkii. Tämä teoreettinen käsitys on informatiivista, joten kiinnitin erikseen huomiota tähän ryhmään. Tunnepohjaiset ilmaukset liittyivät usein tutkittavien omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin järjestön toiminnasta.

Esimerkiksi aineistosta löytyvä lause ”*olla onnellinen täällä*” on tunnepohjainen ilmaus, kun taas lause ”*MLL on kansalaisjärjestö, joka auttaa lapsia ja perheitä*” on informatiivinen. Vaikeuksia saattoi nousta esimerkiksi muita onnellisuudesta nousevista seikoista, kuten seuraava lause ”*MLL:n missio on auttaa jokaista olemaan onnellinen, saamaan ystävä, jokaista hymyilemään – erityisesti lapsia*” koettiin kuuluvan sekä tunnepohjaiseen että informatiiviseen luokkaan. Toisaal-

ta vaikka käsitys on informatiivinen, MLL:llä koetaan kyseisen lauseen mukaan olevan myönteinen tarkoitus. Näin ollen lopulta muodostui teema ”myönteinen käsitys”, jolla voi olla samanaikaisesti sekä tunne- että tietopohjaisia ilmauksia.

Analyysin kolmanteen vaiheeseen sisältyi käsitysryhmien muodostaminen. Laskettiin, kuinka paljon eri ilmauksia esiintyy aineistossa määrällisesti. Jos samasta asiasta ilmauksia esiintyi määrällisesti paljon, tästä asiasta tuli ryhmä. Esimerkiksi myönteisen käsityksen ryhmään koottiin käsitykset muun muassa positiivisesta kokemuksesta, onnellisuudesta, ystävällisyydestä, avoimuudesta ja lämpimästä tunnelmasta. Käsiteryhmien tekeminen ei ollut täysin ongelmaton, sillä toisaalta kokemus tuen saamisesta on myös ”myönteinen ilmaus”, mutta siitä tehtiin erillinen ryhmä, sillä verraten muihin ilmauksiin siitä puhuttiin haastateltavien vastauksissa erityisen paljon.

Analyysin neljännessä vaiheessa tuli selväksi, että aluksi asettamien tutkimuskysymysten osalta käsitykset perhekahviloista ja Mannerheimin lastensuojeluliitosta nousi erillisiksi yläteemoiksi. Kotoutuminen eriytyi omaksi yläkategoriaksi. Määrällisesti paljon esiintyvät ilmaukset lajiteltiin näihin yläkategorioihin.

Analyysin lopussa vielä tarkasteltiin aineistoa kokonaisuutena ja havaittiin, että haastateltavien järjestöön osallistumisen määrä vaikutti heidän vastaustensa laajuuteen sekä yleisesti käsitykseen Mannerheimin lastensuojeluliitosta. Mitä osallistuneempia haastateltavat olivat, sitä laajempia heidän vastauksensa olivat. Samoin enemmän järjestön toimintaan osallistuneet tutkittavat osasivat sanoa yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin Mannerheimin lastensuojeluliitosta ja sen toiminnasta. Tästä syystä muodostui neljäs yläkategoria eli osallistumisen vaikutus tutkittavien vastauksiin.

Tutkittavat puhuivat erikseen joko laajasti Mannerheimin lastensuojeluliitosta tai yksittäisemmin perhekahvilasta, joten ne oli syytä eriyttää omiksi teemoikseen. Kotoutumisesta puhuttiin laajimmin, jolloin se sai pääteemoista eniten alateemoja. Tutkija huomasi vastausten laajuuden ja sisällön perusteella, että tutkittavien osallistumisen määrä oli vaikuttava tekijä. Täten siitä tuli vielä yksi pääteema.

Seuraavassa luvussa kuvataan tulokset tarkemmin, mutta lyhyesti ne näkyvät liitteissä olevassa taulukossa (ks. Liite 2). Siihen on eritelty kolmen ensimmäisen yläkategorian kohdalla merkitysyksikköjen lukumäärä ja sitaatit. Ainoastaan osallistumisen vaikutuksesta ei näy tarkempia sitaatteja, sillä tällöin tarkastelun kohteena oli vastausten laajuus ja sisältö kokonaisuutena.

7. Tulokset

Tässä kappaleessa kuvataan tuloksia, jotka jakautuvat neljään eri pääteemaan. Pääteemat jakautuvat vielä alateemoihin. Tuloksista selviää tutkittavien omia käsityksiä ja käytännön kokemuksia liittyen Mannerheimin lastensuojeluliittoon ja/tai perhekahviloihin. Käsitykset ovat tutkittavien ajatuksia siitä, mitä he ymmärtävät Mannerheimin lastensuojeluliiton tai perhekahvilan tekevän. Esimerkiksi he kertovat, mikä on kyseisen järjestön tavoite, minkälaisia arvoja sillä on, minkälaisia toimintoja sillä on ja mihin järjestö tällaisilla toiminnoillaan pyrkii. He myös oman kokemuksensa perusteella kertovat, minkälaisia tunteita järjestön toiminta on heissä haastatteluun mennessä herättänyt ja mitä asioita he kokevat tärkeiksi erityisesti kotoutumisen osalta. Tuloksista selviää myös, mikä on tutkittavien järjestön toimintoihin osallistumisen määrän vaikutus heidän vastauksiinsa.

7.1 Käsitys Mannerheimin lastensuojeluliitosta

Mannerheimin lastensuojeluliitto itse järjestönä sekä sen toimintaan tyytyväisyys tuli esille monesti haastateltavien puheissa. Niissä esiintyi sekä tiedollisia että tunnepohjaisia sanoja ja lauseita. Kaiken kaikkiaan Mannerheimin lastensuojeluliiton alle sisältyi 34 merkitysyksikköä.

7.1.1 Lapsilähtöisyys ja lapsiperheet

Lähes kaikki haastateltavat puhuivat Mannerheimin lastensuojeluliittoon liittyvissä kysymyksissä lapsiperheestä, lapsista ja lapsuudesta. Eri haastateltavat puhuivat lapsilähtöisyydestä ja lapsiperheistä eri tavoin. Esimerkiksi haastateltavat 8 ja 9 kertoivat, että MLL:llä on olemassa erilaisia aktiviteetteja lapsiperheille. Haastateltava 7 mainitsi myös sen, että MLL pyrkii edistämään lasten kehitystä

ja hyvinvointia. Haastateltava 8 oli miltei ainoa, joka mainitsi erikseen myös monikulttuuriset lapsiperheet.

“Se (MLL) organisoii useita hyödyllisiä tapahtumia lapsiperheille ja erilaisia koulutusohjelmia ja kursseja. Se on suurin lapsiin liittyvä organisaatio Suomessa” (Haastateltava 9)

”Lapset ja perheet, ihmiset todella tarvitsevat tätä organisaatiota, koska sillä on tärkeä rooli yhteiskunnassa. - - Toisaalta he myös auttavat ulkomaalaisia, erityisesti äitejä ja lapsia integroitumaan ja oppimaan maan kieltä ja kulttuuria, jotta he myös jakavat oman kulttuurinsa ja kielensä suomalaisten kanssa.” (Haastateltava 8)

Kuten aiemmassa sitaatissa näkyy, haastateltava 9 mainitsi myös koulutusohjelmista ja kursseista. Toisaalta haastateltava 7 toivoi, että aikuisille järjestettäisiin nykyistä enemmän kursseja. Varsinais-Suomen piirissä järjestetään esimerkiksi lastenhoitokursseja ja tukihenkilötoimintaan liittyviä kursseja. Tukihenkilö voi toimia esimerkiksi lapsen tai nuoren kaveritoiminnassa tai maahanmuuttajaäidin ystävänä. Erityisesti haastateltava 10 piti tärkeänä Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa. Lisää siitä kerrotaan luvussa 7.3.2 Kotoutuminen, sillä hän tarkasti kertoi miten erilaiset toiminnot auttavat maahanmuuttajia kotoutumaan. Hän mainitsikin myös ryhmänohjaajakoulutukset, vertaistukiryhmän ohjaajakurssin ja selkokielikoulutuksen. Nämä kaikki kurssit toimivat lasten, lapsiperheiden tai nuorten tukena.

Perhekahvilakontekstissa haastattelujen aikana lapsilähtöisyys näkyi paikan päällä myös äänettömästi. Useimmilla haastateltavista lapsi oli hänen sylissään tai samassa huoneessa, jossa haastattelu tapahtui. Myös MLL:llä työskentelevät harjoittelijat ja vapaaehtoistyössä olevat mainitsivat usein lapsuuden, lapset ja lapsiperheet, vaikka kaikilla heistä ei ollut omia lapsia.

7.1.2 Myönteinen käsitys

Sanat ystävällisyys, onnellisuus ja positiivisuus toistuivat useita kertoja lähes kaikkien tutkittavien vastauksissa. Tällaiset sanat mielletään yleensä myönteiseksi, joten tutkittavilla on ilmeisesti myönteinen käsitys järjestöstä. Myös sanat lämmin ja avoin toistuivat tutkittavien vastauksissa. Mannerheimin lastensuojeluliiton kontekstissa erityisesti haastateltava 9 mainitsi lämpimyyden ja avoimuuden.

“MLL:n missio on auttaa jokaista olemaan onnellinen, saamaan ystävä, jokaista hymyilemään – erityisesti lapsia.” (Haastateltava 9)

Mannerheimin lastensuojeluliiton tarkoituksena nähtiin antavan mahdollisimman hyvän lapsuusajan lapsille. Toisaalta lapsinäkökulman lisäksi myös tutkittavat itse kokivat joko perhekahvilan tai laajemmin Mannerheimin lastensuojeluliiton positiivisesti paikaksi. Esimerkiksi haastateltava 10 piti kokemustaan muusta henkilökunnasta erityisen myönteisenä. Hän koki olevansa Heidekenillä (Turun keskustassa sijaitsevassa perhekahvilassa) aina tervetullut.

Ystävällisen henkilökunnan lisäksi myös laajemmin yleinen ilmapiiri MLL:ssä on myönteinen haastateltava 10:n mielestä. Erilaisista kulttuureista tulevat ihmiset saavat osakseen kunnioitusta ja arvostusta.

”Iloinen ja ystävällinen henkilökunta, joten Heidekenissä on aina olo että olen tervetullut.” (Haastateltava 10)

“Positiivinen, kannustava, rohkaistava. Kunkin asiakkaan omaa kulttuuria, tapoja kunnioitetaan ja katsotaan ‘rikkaudeksi’” (Haastateltava 10)

7.2 Käsitys Perhekahvilasta

Erityisesti perhekahvilasta kysyttiin haastateltavilta 1-7 ja jokainen heistä vastasi kysymyksiin suurimmaksi osaksi juuri tässä kontekstissa. Perhekahvilaan liittyviä merkitysyksiköjä, jotka jakautuvat myönteiseen käsitykseen sekä kokemukseen tuen saamisesta, löytyi aineistosta yhteensä 45.

Perhekahvilasta puhuessa tutkittavat puhuivat suurimmaksi osaksi tunnepohjaisia sanoja käyttäen informatiivisten sanojen sijaan.

7.2.1 Myönteinen käsitys

Positiivisuuden ja onnellisuuden liittyvät käsitteet eivät toistuneet ainoastaan Mannerheimin lastensuojeluliitosta kysyttäessä, vaan myös perhekahvilaan liittyvissä kysymyksissä. Positiivisten käsitteiden korostuessa tutkittavilla oli perhekahvilasta myönteinen käsitys.

Haastateltava 1:n alhaalla näkyvä sitaatti oli vastaus kysymykseen, jossa kysyttiin, minkälainen käsitys hänellä on perhekahvilasta. Vastauksessaan hän käyttää useita positiivisia ilmauksia. Hän ei ollut ilmeisesti aiemmin ollut tietoinen perhekahvilan toiminnasta ja harmittelee, että olisi osallistunut siihen aiemmin, jos olisi tiennyt. Hän oli saanut tietää Marakatin toiminnasta Internetin kautta MLL:n nettisivuilta.

”Tosi hieno, tyytyväinen. Loistava ajatus. Ohjaajat kivoja. Jos minä olisin tiennyt, ehkä olisin aikaisemmin osallistunut toimintaan. Hän on niin vaativa poika (miehen poika), joten hyvä olla pieni tauko” (Haastateltava 1)

Perhekahvilaan liittyvissä kysymyksissä erityisesti haastateltava 5 korosti avoimuuden käsitettä. Vaikka haastattelu oli ajallisesti ja määrällisesti melko lyhyt, hän mainitsi sanat avoin ja avoimuus vastauksissaan kolme kertaa. Haastatel-

tava 7 vastasi ”olla onnellinen täällä” kysymykseen siitä, mikä on onnistunut perhekahvilan toiminnassa, sekä hän myös piti ilmapiiriä positiivisena.

Haastateltavan 4 kanssa haastattelu oli englanniksi, mutta hän vastasi erikseen suomen kielellä, että ”se on hieno paikka”. Haastattelijan omalla äidinkielellä vastaaminen yksittäiseen asiaan antaa vastaukselle korostuneen merkityksen. Myöhemmin hänen sanomansa sanat hän puhui englanniksi.

*”Se (perhekahvila) on hieno paikka, tämä on hieno paikka perheille, kyllä.”
(haastateltava 4)*

7.2.2 Tuen saaminen

Suuri osa tutkittavista koki perhekahvilan antavan tukea jollakin tavalla. Tuen saaminen koettiin erilaiseksi eri tutkittavien kohdalla. Se ilmeni joko levon saamisena, informatiivisena ja/tai sosiaalisena. Haastateltava 1 toisti usein sanoja ”tauko” ja ”lepo”. Levon saaminen auttaa häntä jaksamaan vanhempana.

*”Se (perhekahvila) on mahdollisuus tavata uusia ihmisiä, keskustella ja.. se on ehkä huono sana mutta voi levätä vähän myös lapsista. Ja voi juoda teetä.”
(haastateltava 1)*

Haastateltava 6 kertoi saaneen tukea perhekahvilasta omaan vaikeaan elämäntilanteeseensa liittyen. Hän koki saavansa vertaistukea ja tunteen siitä, ettei ole yksin omien huoliensa kanssa. Näin ollen tuen saaminen koettiin lähinnä informatiiviseksi ja sosiaaliseksi.

Haastateltava 10 painotti sitä, että sosiaalisen tuen merkitys on kielen oppimisessa tärkeä. Tähän hän antoi vinkkejä luetellen MLL:n eri toimintoja.

7.3 Kotoutuminen

Tämän tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä käytetty kotoutumisen määritelmä näkyy hyvin haastateltava 8:n seuraavassa puheessa. Puheessa yhtenä kotoutumisen tekijänä mainitaan kieli, josta tuli yksi merkittävä alateema.

"He (myös) auttavat maahanmuuttajia, erityisesti äitejä ja lapsia kotoutumaan ja oppimaan kieltä sekä maan kulttuuria, siten että he myös jakavat oman kulttuurinsa ja kielensä suomalaisten kanssa"

7.3.1 Ystävien ja sosiaalisten verkostojen merkitys

Lähes kaikki vastaajista korostivat miltei eniten sosiaalisten verkostojen merkitystä sekä käyttivät vastauksissaan sanoja "kaveri", "ystävä", "mukava" ja "ystävällinen". Myös ilmapiirin koettiin olevan hyvä.

"Kaikki ovat ystävällisiä (friendly), he haluavat auttaa ja puhua minulle, kaikki toivottavat tervetulleeksi, ovat rehellisiä ja ystävällisiä (kind)" (Haastateltava 8)

"MLL:ssä on ystävällinen ilmapiiri, sekä työntekijöiden että muiden vapaaehtoisten kesken." (Haastateltava 10)

Osa haastateltavista oli saanut MLL:n tai perhekahvilan kautta myös uusia kavereita. Harjoittelijat ja vapaaehtoiset (haastateltavat 8, 9 ja 10) ovat saaneet kavereita MLL:n kautta ja näiden joukossa on sekä suomalaisia että maahanmuuttajia. Kaikki perhekahvilan asiakkaat eivät kuitenkaan kokeneet saaneensa vielä kavereita. Lähes kaikki kuitenkin kokivat tärkeäksi uusiin ihmisiin tutustumisen. Ainoastaan yhdellä haastateltavalla (4) ei ollut aikaa uusiin kavereihin. Hänellä on ystäviä, mutta ei MLL:n kautta.

Haastateltava 6 oli toisen polven maahanmuuttaja ja hänen kohdallaan kysymys kotoutumisesta muokattiin siten, että mitä mitkä seikat saattaisivat hänen

mielestään auttaa kotoutumiseen. Hän korosti erilaisiin tapahtumiin osallistumista ja vuorovaikutuksen merkitystä.

7.3.2 Osallistuminen

Haastateltava 8 on hyvin aktiivinen järjestötoimija. Hän osallistuu Ystäväksi maahanmuuttajaäidille- ja perhekahviloiden toimintaan. Toimii myös harjoittelijana, mutta haluaisi vielä osallistua vapaaehtoistyöhön. Hän kuvaili Mannerheimin lastensuojeluliittoa kuin ”toisena kotina”, johon saattaakin vaikuttaa hänen suurempi osallisuutensa järjestötoiminnassa.

Osallistumisen merkitys näkyi selvästi myös haastateltava 10:n vastauksissa. Erityisesti hän suositteli Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa. Hänen mielestään siihen osallistuminen voisi auttaa maahanmuuttajia kotoutumaan.

”Mielestäni Ystäväksi maahanmuuttaja-äidille on oiva mahdollisuus sekä oppia suomen kieltä että tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan, arkeen. Sen kautta oppii tuntemaan ja ymmärtämään ihmisiä. Ja kun asiat ja tavat eivät vaikuta enää epäselkeiltä eivätkä oudoilta taikka vierailta, kotoutuminen etenee paremmin.” (Haastateltava 10)

7.3.3 Kieli

Kielen merkitys kotoutumiseen liittyvissä puheissa ilmeni selvästi ainakin seitsemän eri haastateltavan vastauksissa. Osa perhekahvilassa haastateltavista kertoi oppineensa suomen kieltä perhekahvilan kautta melko hyvin, kun taas osa ei vielä ollenkaan. He, jotka kertoivat oppineensa, sanoivat kaikki ymmärtävänsä suomen kieltä paremmin kuin puhuvansa. Jopa toisen polven maahanmuuttaja (haastateltava 6), joka kertoi äidinkielekseen suomen kielen, kertoi oppineensa joitakin uusia sanoja suomen kielestä perhekahvilassa. Nämä sanat liittyivät vanhemmuuteen.

Yksi haastateltavista (haastateltava 3) mainitsi kuuntelevansa paljon ja tarkasti suomenkielisiä. Hän monesti kertoi kielen olevan ongelma ja toivoi organisoitua kielikurssia. Myös haastateltava 10 mainitsi sanan ”kieli” erityisen useasti ja piti sitä tärkeänä kaikessa toiminnassa. Kun hän saa opettaa suomen kieltä muille, hän oppii myös itse uusia sanoja.

”He yrittävät, mutta kieli on ongelma. Puhun, mutta ihmiset eivät ole kärsivällisiä odottamaan.” (haastateltava 3)

”Tietysti olen oppinut suomea paremmin puhumalla esim. MLLn työntekijöiden kanssa. Toisaalta, itse toimin kielikahvilan ohjaajana ja autan muita oppimaan suomea. Olen monesti tutkinut kielioppisääntöjä voidakseni selittää niitä muille. Ryhmälle kerrottavista asioista lukemalla laajennan jatkuvasti omaa sanavarastoani.” (Haastateltava 10)

Kieli näkyi merkittävänä teemana myös haastattelun aikana: välillä osa haastateltavista koki tärkeäksi saada lukea saman kysymyksen myös kirjallisesti paperilta. Mahdollisesti taustahälinä häiritsi suullisen kysymyksen ymmärtämistä.

7.3.4 Tausta ei saa vaikuttaa

Useita kertoja erityisesti haastateltava 10:n vastauksessa ilmeni käsitys siitä, että ”tausta ei saa vaikuttaa”. Kuten muidenkin ihmisten kohdalla, kaikkia maahanmuuttajia tulee kohdella samantarvoisesti riippumatta heidän taustoistaan. Hän koki suvaitsemisen tärkeäksi ja merkitykselliseksi kotoutumisen näkökulmasta. Seuraavassa sitaatissa ilmenee myös toive siitä, että ”sekaporukalle”, sekä kantasuomalaisille että maahanmuuttajille olisi aiempaa enemmän tapah- tumia. Esimerkiksi hän mainitsi toiminnallisia tekemisen muotoja.

”Minusta olisi kiva saada enemmän helppoa toimintaa ”sekaporukalle”, tarvittaisiin paikat joissa kantaväestö ja maahanmuuttajat voisivat kohdata toisensa ilman paineita, lyhentää välin rennosti ja ilman pelkoa, ennakkoluuloja. Esimerkkinä voi olla urheilu, kokkaaminen, tanssit.” (Haastateltava 10)

7.4 Osallistuminen ja tutkittavien vastaukset

7.4.1 Osallistuminen ja tutkittavien vastausten laajuus

Perhekahvilan asiakkaat vastasivat kysymyksiin suppeammin kuin henkilöt, jotka jollakin tavalla osallistuvat Mannerheimin lastensuojeluliitossa tapahtuvaan (vapaaehtois)työhön tai harjoitteluun. Käsitys kotoutumisesta ja MLL:stä oli näillä henkilöillä laajempi. 25 sivun aineistosta reilu 12 sivua eli lähes puolet ovat heidän vastauksiaan, vaikka vastaajia oli tässä kontekstissa vain kolme.

Alla oleva taulukko kertoo haastateltavien 8, 9 ja 10 osallistumisesta MLL:n eri toimintoihin.

Haastateltava 8	<ul style="list-style-type: none"> - Ystäväksi maahanmuuttajaäidille - toiminta - Perhekahvila - Joskus mm. monikulttuurinen lounas, kulttuurisia tansseja, kulttuurisia lauluja” - Työrjoittelu MLL:llä - Haluaisi vielä osallistua vapaaehtoistyöhön
Haastateltava 9	<ul style="list-style-type: none"> - Perhekahvila - Kansainvälinen kokkikerho - Työharjoittelu (Valma -koulutuksen kautta)
Haastateltava 10	<ul style="list-style-type: none"> - MLL:n vapaaehtoistyöntekijä - Lapsille tarkoitetuissa tilaisuuksissa avustaminen ja päivystäminen - 3,5 vuotta sitten perusti keskusteluryhmän aikuisille maahanmuuttajille. Toimii sen ohjaajana.

Taulukko 3. MLL:llä työskentelevien osallistuminen MLL:n toimintaan.

7.4.2 Osallistuminen ja tutkittavien käsitys Mannerheimin lastensuojeluliitosta

Työntekijät mainitsivat perhekahvilan asiakkaita yksityiskohtaisemmin erilaisia toimintoja, joihin voi osallistua Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestön sisällä. Kun perhekahvilan asiakkailta kysyttiin käsitystä MLL:stä, vastaukseksi ilmeni-
vät useimmin lapsuuteen tai lapsiin liittyvät seikat.

”Lapsille ja lapsiperheille tarkoitettu toiminta: perhekeskus Marakatti, vauva- ja perhekahvilat, perhekummit, lapsi-isäkerhot, Leikkilä, lasten- ja perhehoito jne. Nuorille ja vanhemmille tarkoitettu tuki ja henkinen apu, esim. puhelimitse ja netin kautta. Vapaaehtoisten rekrytointi ja kouluttaminen tehtäviin. MLL järjestää kaikenlaisia koulutuksia, mm. ryhmäohjaajakoulutuksia, vertaistukiryhmän ohjaaja, selkokielikoulutuksia, tukihenkilökoulutuksia. Osana Monikulttuurinen perhe ja lapsi hankkeena toimivat maahanmuuttajille tarkoitetut kielikahvilat, myös Ystäväksi maahanmuuttajaäidille projekti.” (Haastateltava 10)

8. Yhteenveto ja pohdinta

Tämän tutkimuksen tulokset muodostavat neljä erilaista pääteemaa, joiden kaikkien alle löytyi vähintään kaksi pienempää teemaa. Kotoutumiseen liittyvien käsitysten alle muodostui neljä erilaista teemaa.

Käsitys Mannerheimin lastensuojeluliitosta on ensimmäinen pääteemoista. Kyseisestä aiheesta puhuttaessa lapsilähtöisyys ja lapsiperheet korostuivat, joten se valittiin alateemaksi. Tutkittavien käsitys osui oikeaan, sillä MLL:n tehtävänä on lasten oikeuksien puolesta toimiminen sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen. Lisäksi lapsen ja lapsuuden arvostus kuuluvat yhdeksi MLL:n arvoksi. (MLL:n strategia 2017.) Toiseksi alateemaksi muodostui myönteinen käsitys MLL:sta järjestönä.

Seuraavaksi pääteemaksi muodostui käsitys perhekahvilasta. Myönteinen käsitys näkyi myös tässä kontekstissa. Toinen alateema on tuen saaminen, joka puolestaan ilmeni levon saamisena, informatiivisena ja sosiaalisena. MLL:n nettisivujen mukaan perhekahvilassa voikin keskustella kahvin juomisen ohella, leikkiä lasten seurassa sekä kuunnella asiantuntijoiden puheita (Perhekahvilat 2019.). Perhekahvilan asiakkaat voivat saada vertaistukea ja informatiivista apua vaikeisiin elämänvaiheisiin. Välillä vanhempien lapset olivat perhekahvilan ohjaajien sylissä tai leikkimässä ohjaajien kanssa, jolloin vanhemmat saavat mahdollisuuden levätä.

Kotoutuminen -pääteeman alla olevat alateemat 1. ystävien merkitys ja sosiaaliset verkostot, 2. osallistuminen, 3. kieli ja 4. tausta ei saa vaikuttaa näkyvät myös tämän tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä kotoutumista edistävinä tekijöinä. Mahdollinen kehitysidea maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumisen edistämiseksi voisi liittyä juuri näiden seikkojen vahvistamiseen. Erilaiset tutustumispiirit, parempi tiedotus erilaisista tapahtumista, kielen huomiointi ja inklusiivinen ohjausote auttavat ainakin osalle tähän tutkimukseen osallistuneille maahanmuuttajille.

Aineistosta löytyi myös osallistumisen vaikuttaminen vastausten laajuuteen sekä käsityksiin Mannerheimin lastensuojeluliitosta. Mitä enemmän erilaisiin Mannerheimin lastensuojeluliiton toimintoihin osallistuu, sitä enemmän tutkittavalla on niistä myös käsitystä. Toisaalta asiaan saattoi vaikuttaa myös se, että Mannerheimin lastensuojeluliitosta ei ollut perhekahvilan asiakkaille yhtä paljon kysymyksiä kuin niillä, jotka olivat esimerkiksi harjoittelussa tai vapaaehtoistyössä kyseisessä järjestössä.

Kasvokkain suoritettut haastattelut perhekahvilan asiakkaille olivat lyhyitä. Syynä voi olla kielimuuri, jos haastateltavat eivät ymmärtäneet kysymyksiä tai pystyneet vastaamaan monimuotoisemmin. Heillä oli mahdollisesti myös vaikeuksia avautua vaikean taustan vuoksi. Haastattelu ympäristönä toimi itse perhekahvilassa oleva syrjäinen huone, jossa haastateltavalla oli usein myös lapsi mukana. Tällöin keskittyminen haastatteluun saattoi herpaantua helposti. Joissakin tapauksissa lapsi oli hetken perhekahvilan ohjaajalla, mutta lapsi tahtoi nopeasti oman vanhempansa luokse. Lapsen kuunteleminen on erityisen tärkeää lapsilähtöisen ajattelun osalta. Haastattelujen aikana lapsilähtöisyys näkyi kyseisessä kontekstissa erityisen selvästi, vaikka siitä ei aina ääneen puhuttu.

Aineiston litterointi oli yksityiskohtaisemmin perhekahviloiden osalta melko työlästä taustahälinän vuoksi. Seitsemän haastattelua suoritettiin perhekahvilatoiminnan yhteydessä perhekahvila Marakatin tiloissa. Paikkana oli pääasiallisen huoneen vieressä sijaitseva syrjäisempi huone, mutta lasten, vanhempien sekä ohjaajien äänet kuuluivat kuitenkin taustalla. Analysointiin otettiin mukaan selkeät kohdat, joita ei taustahälinä liikaa häirinnyt.

Kolme muuta haastattelua, jotka perustuivat laajempaan Mannerheimin lastensuojeluliiton kontekstiin, suoritettiin sähköpostitse. Tällöin aineiston analysointi muuttui selkeämmäksi. Erona kasvokkain suoritettuihin haastatteluihin, tällöin ei myöskään toisaalta ilmennyt lapsilähtöisyyden yhtä tärkeää merkitystä. Tällä perusteella on rikasta, että samaan tutkimukseen saadaan eri tavoin eri näkökulmia.

Käsite kotoutuminen oli vaikea selkiyttää tämän tutkimuksen kontekstiin. Aiheesta on olemassa monia tilastollisia tutkimuksia, mutta tässä tapauksessa tuli selvittää, miten maahanmuuttajat kokevat kotoutuvansa järjestön kautta. Kysei-

nen kokemus voi olla hyvinkin yksilöllinen, joten koitin selkeyttää käsitettä muun muassa psykologian ”kuulumisen tarpeen” käsitteen sekä sopeutumisen kokemuksen avulla. Yleisemmin kotoutumista tutkiessa on tärkeää huomioida järjestöön liittyvän aktiivisuuden lisäksi myös työ- tai opiskelutilanne, perhe, taloudellisuus sekä muu vapaa-aika. Lisäksi uskon, että vaikka tutkimuksissa esimerkiksi työn saaminen voi olla merkittävässä asemassa siinä, että henkilö kokee olonsa kotoutuneeksi, eri ihmisille tällaisilla osa-alueilla voi olla eri verran merkitystä.

Maahanmuuton tärkeimmäksi syyksi on osoittautunut perheside. Työn ja opiskelun perässä muuttaminen sijoittuvat toiseksi tärkeimmäksi syyksi. (Björklund 2014, 9). 1990-luvulla ja 2000-luvun alkupuolella selvä enemmistö, noin 60–65 %, oli muuttanut perhesyistä myös Työministeriön esittämän arvion mukaan (Martikainen, Saari & Korkiasaari 2013, 39). Suomeen muuttaminen perheen takia näkyi myös tämän tutkimuksen vastauksissa, sillä suurin osa haastateltavissa oli muuttanut Suomeen juuri perheen vuoksi. Lapsiperheisiin liittyvän järjestön eli Mannerheimin lastensuojeluliiton valitseminen lienee ollut juuri tämän maahanmuuton syyn seurauksena. Perhesyistä muuttaneet maahanmuuttajat voivat saada toisiltaan vertaistukea lastensa hyvinvointiin sekä parisuhde-elämään liittyviin asioihin, sekä saada vastaavaa informaatiota ja tukea itse järjestöltä.

Haastateltavien vastauksista ei ilmennyt traumaattisia kokemuksia maahanmuuttoon liittyen. Tämä voi johtua kyseisenlaisten kokemusten puutteesta tai siitä, ettei niitä uskallettu ottaa haastattelussa esille. Useimmilla maahanmuuton syynä oli kuitenkin perhe, jolloin syytä voidaan pitää positiivisena. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen suorittaman tutkimuksen (Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi) mukaan yli 70 % kurditaustaisista ja yli 50 % somaliaalaistaustaisista aikuisista koki entisessä kotimaassaan traumaattisia tapahtumia (Kuittinen & Isosävi 2013, 89). Näin ollen kielteisiä kokemuksia on kokenut pelkästään näistä taustoista hyvin suuri osa. Uskon entisessä maassa tapahtuneiden traumaattisten asioiden vaikuttavan maahanmuuttajan sopeutumisprosessiin uudessa maassa. Mitä paremmin ne kuitenkin saadaan käsiteltyä, sitä helpommaksi tulee myös kotoutuminen. Tämä on mahdollista silloin, jos maahanmuuttaja saa uudessa maassa myönteisiä kokemuksia kielteisten sijaan.

Yleensä Suomi on mielletty lähtömaaksi eli maaksi, josta muutetaan muualle. Siitä huolimatta se on aina ollut osallisena kansainvälisissä muuttoliikkeissä. Tänä päivänä maahanmuuttajia tulee Suomeen joka puolelta maailmaa lähialueiden lisäksi. Maahanmuuttajien lapset ovat alkaneet muodostua suureksi väestöryhmäksi. Heidän asemansa seuranta onkin jatkossa olennainen kehittämisen kohde. (Martikainen, Saari & Korkiasaari 2013, 54.) Yksi tämän tutkimuksen haastateltavista oli maahanmuuttajan lapsi eli toisen sukupolven maahanmuuttaja. Hänen vastauksensa otettiin tähän tutkimukseen mukaan mielenkiintoisen taustansa vuoksi. Yhtenä jatkotutkimusehdotuksena voisikin olla maahanmuuttajien lapset. Miten he kehittyvät kantaväestöön verrattuna ja mikä on heidän osansa vanhempien kotoutumisessa?

Itse maahanmuuttajien lisäksi olisi hyvä tutkia kantaväestön asenteita maahanmuuttajia kohtaan. Yhteiskunnallisen asenneilmaston ja sen taustalla olevien tekijöiden tutkiminen on tärkeää siksi, että maahanmuuttajat monesti jäävät kantaväestöä kehnompaan asemaan. Suomalaisten asenteisiin vaikuttavat lisäksi monet eri seikat. Esimerkiksi taloudelliset tekijät, maassa järjestettävät vaalit tai tiedotusvälineiden kautta ilmenevä keskustelu maahanmuuttajiin liittyen voivat vaikuttaa asenneilmastoon. Asenteet tarkoittavat melko pysyviä joko negatiivisia tai positiivisia näkemyksiä tietyistä ilmiöistä, ryhmästä tai ihmisestä. Niihin sisältyy myös tietoa, ajatuksia ja tunteita. (Söderling 2013, 21–22.) Kuten esimerkiksi koulukiusaamistilannetta selvitetessä olisi hyvä tarkastella koko koulun näkökulmaa, maahanmuuttajiin liittyviä ajatuksia olisi selvittää koko yhteiskunnan kannalta.

Vanhempien sosiaalinen verkosto vaikuttaa selvästi heidän kotoutumiseensa niin aiemman teoreettisen viitekehyksen, tutkimusten kuin tämän tutkimuksen mukaan. Kotoutumisen lisäksi se vaikuttaa edelleen myös vanhemmuuteen ja lasten kehitykseen (Kuittinen & Isosävi 2013, 92). Tämän perusteella sosiaalisia verkostoja on tärkeää muodostaa ja vaalia, jotta niin vanhempien kuin lasten hyvinvointi on turvattuna. Kun sekä kantasuomalaisilla että maahanmuuttajilla on toisiaan kohtaan myönteisiä asenteita, vältetään eri kulttuurien kohtaamiseen liittyviltä konflikteilta.

Osa niistä ammattilaista, jotka työssään kohtaavat eri kulttuuritaustaisia asiakkaita, toivovat ”kulttuurisen reseptikirjan”. Se sisältäisi kaikkiin kulttuureihin tai kansallisuuksiin liittyviä asioita, joita olisi hyvä heidän työssään huomioida. To-

dellisuudessa ei ole mahdollista tai toivottavaa tehdä kyseisenlaista kirjaa, sillä kulttuurinen moninaisuus on varsin elävä ja muuttuva ilmiö. Tästä huolimatta on kuitenkin tärkeä huomioida erilaiset kulttuuritaustat. Osassa kulttuuritautoista voi nimittäin löytää samankaltaisuuksia normeissa ja ajattelutavoissa. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin omien vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä tietovaraston lisääminen yleisemmin maahanmuutto- ja kotoutumisprosessin vaikutuksista yksittäiseen ihmiseen. Jokainen ihminen on yksilö, joten ammattilaisen tulee tutustua juuri hänen kokemusmaailmaansa ja taustaansa. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 5.)

Vaikka laadullisessa tutkimuksessa vastausten toisiinsa vertailu ei ole suotavaa, on tämän tutkimuksen osalta mielenkiintoista, että haastateltavaksi saatiin yksi miespuolinen henkilö. Perhekahvilassa vieraillessa havaitsin, että kaikki asiakkaat eivät olleet naisia ja isiä oli paikalla muutama.

Olen omasta kokemuksestani havainnut, että ilman vaadittavaa kielitaitoa on haastavampaa saada töitä. Erityisesti Varsinais-Suomen alueella ruotsin kielen taidon osaaminen on valtava etu. Ilman kielitaitoa on vaikeaa myös osallistua yhteiskunnan toimintaan, ja tämä osallistuminen puolestaan vaikuttaa kotoutumiseen. Ihminen on sosiaalinen olento, jolla on luontainen tarve ympäröivässä ympäristössä kuulua johonkin ja yleensä myös tehdä ympäristön hyväksi jotakin hyödyllistä.

Saukkosen (2013) mukaan kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, jossa päämääränä on työelämään ja yhteiskunnan aktiiviseksi kansalaiseksi osallistuminen samalla, kun oma kieli ja kulttuuri säilyvät hänen elämässään (Saukkonen 2013, 29). Tämän perusteella voidaan todeta, että tämän tutkimuksen tutkittavat ovat ainakin jossain määrin kotoutuneita. Heillä oli positiivinen näkemys Mannerheimin lastensuojeluliitosta järjestönä. Itse järjestön tavoitteena onkin nimenomaan lapsiperheiden tukeminen. Toisaalta monet tutkittavista näkivät kantaväestön kielen ongelmana. Kotoutuminen etenisi näiden henkilöiden kohdalla nopeammin, jos kommunikointi sujuisi paremmin.

Osa haastateltavista toivoikin lisää kielikursseja. Toisaalta MLL:n Varsinais-Suomen piiriin sisältyy toiminta ”Ystäväksi maahanmuuttajaäidille”, jonka tarkoituksena on edistää maahanmuuttajaäitien kotoutumista ja kielenoppimista (MLL nettisivut). Tässä tutkimuksessa perhekahvilan kontekstissa haastateltiin perhe-

kahvilan asiakkaita, joilla ei välttämättä ollut tietoa Ystäväksi maahanmuuttaja-äidille -toiminnasta. Haastattelussa oli myös yksi maahanmuuttajaisä. Olisiko erikseen isille tarpeen järjestää oma kurssinsa tai yhteinen kurssi kaikille sukupuolille?

Laitoin merkille sen, ettei työ ilmennyt merkittävänä kotoutumiseen vaikuttavana seikkana tässä tutkimuksessa. Luulisi, että yleisesti työllistyminen vähentää ulkopuolisuuden tunnetta ja syrjäytymistä. Johtopäätöksenä voi kuitenkin todeta, ettei tämän tutkimuksen kohdalla Mannerheimin lastensuojeluliitto järjestönä vaikuttanut tutkittavien työtilanteeseen.

Jatkotutkimusehdotuksena olisi hankkia tässä tutkimuksessa käytettyä aineistoa yhä laajempi aineisto sekä käsitellä aihetta entistä syvemmästä näkökulmasta. Kyselytutkimukseen maahanmuuttajataustaisia saattaa olla vähän, joten haastattelu on parempi aineistonkeruumenetelmä. Mielenkiintoisena kysymyksenä voisi olla myös seurantatutkimus siitä, miten uudet maahanmuuttajien kokemukset ja käsitykset järjestöstä muuttuvat vuoden aikana. Lisäksi jatkossa hyvä ottaa huomioon ja mielenkiinnon aiheena myös muu sukupuoli, joka on tänä päivänä tullut puheenaiheena enemmän esille.

9 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Jokaiselle haastateltavalle kerrottiin haastattelun alussa tutkimuksen eettisyyteen liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi anonymiteetin säilymisestä. Haastateltaville kerrottiin myös tutkimuksen aihe ja tarkoitus. Tutkimustietojen tuleekin olla luottamuksellisia eikä niitä saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin siihen, mitä on luvattu (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Lisäksi haastateltaville luvattiin poistaa nauhoitukset, kunhan ne on saatu litteroitua. Näin myöskään haastateltavien ääni ei tule tunnistetuksi.

Ihmisoikeuksia tulee arvostaa kaikessa tutkimukseen liittyvässä toiminnassa ja ne muodostavatkin tutkimuksen eettisen perustan ihmisiin kohdistuvana. Tutkijan on kerrottava tutkimukseen osallistujille sen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Riskit saattavat uhata fyysistä ja psyykkistä terveyttä tai yhteiskunnallinen asema voi vaarantua. Tutkijan on selvitettävä nämä asiat osallistujille siten, että he ymmärtävät asian. Osallistujien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen on tärkeä koskien tutkittajien suojaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Tässä tutkimuksessa kyseiset seikat on kerrottu mahdollisimman selkeästi juuri sillä kielellä, jonka osallistuja ymmärtää. Muutaman kerran haastattelujen aikana ilmeni väärinkäsityksiä tai epäselvyyksiä maahanmuuttajan näkökulmasta, jos esimerkiksi ei ymmärtänyt kysymystä tai käsitettä ”kotoutuminen”. Kuitenkin kysymykset aina avattiin haastateltavalle tarkemmin sekä käsitteet selitettiin toisin sanoin. Tarpeen mukaan haastateltavalle näytettiin kulloinkin meneillään olevan kysymyksen haastattelulomakkeelta kirjallisesti. Jos osapuolten välillä vallitsee kielimuuri ja taustalla kuuluu hälinää, oman kysymyksen kirjallinen selventäminen voi auttaa ymmärtämään.

Lisäksi tutkimukseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista. Henkilö saa kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää tutkimuksen missä sen vaiheessa tahansa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Kaikki tähän tutkimukseen osallistuneet antoivat vapaaehtoisen suostumuksensa eivätkä ole keskeyttäneet tutkimusta. Heillä on ollut mahdollisuus kertoa esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton henkilökunnalle mahdollisesta tahdostaan keskeyttää tutkimus.

Myös itse tutkimusaiheen valintaa voidaan pitää eettisenä kysymyksenä. Kun pohditaan aihetta eettisesti, on ratkaistava, kenen ehdoilla kyseinen tutkimusai-

he valitaan ja miksi tutkimus suoritetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129.) Näin ollen aiheen on oltava perusteltavissa. Tässä tapauksessa aiheen toivoi Varsinais-Suomen alueen Mannerheimin lastensuojeluliitto. Osa tutkimuskysymyksistä ja haastattelulomakkeen kysymyksistä olivat toivomuksia heidän taholtaan. Tämä tutkimus voi auttaa kyseistä järjestöä ymmärtämään paremmin maahanmuuttajien ajatuksia ja toiveita tulevaisuudessa järjestettävää toimintaa varten.

Tutkimuksen luotettavuudessa tärkeää on huomioida puolueettomuus. Tutkija on puolueeton, jos hän tavoittelee tutkittavien tiedonantoa itsessään eikä tutkija liikaa ota mukaansa omia asenteitaan ja ennakkokäsityksiään. Esimerkiksi tutkijan ikä, sukupuoli, uskonto, poliittinen asenne ja kansalaisuus eivät saisi vaikuttaa liiallisesti tutkimustuloksiin. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa näin tapahtuu väistämättä, sillä tutkija luo ja tulkitsee tutkimusasetelman. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.) Uskon, että tutkimuksen luotettavuutta nostaa se, että tutkimuksen kulusta on kerrottu mahdollisimman tarkasti ja johdonmukaisesti. Yksityiskohtainen raportointi tekee tutkimustuloksista selkeitä ja ymmärrettäviä. Näin lukijoilla on mahdollisuus saada riittävää tietoa tutkimuksen kulusta ja heillä on mahdollisuus tutkimuksen tulosten arviointiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141.) Myös mahdolliset tutkimukseen liittyvät puutteet tulee raportoida. Tässä tutkimuksessa kyseiset puutteet liittyvät litteroinnin haastavuuteen taustahälinän vuoksi sekä aineiston pienuuteen. Toisaalta puutteet voivat olla muutettavissa myös vahvuudeksi. Pientä aineistoa on helpompi analysoida mahdollisimman syvällisesti, ja syvällinen analysointi onkin tärkeää laadullisessa tutkimuksessa.

Validiteetti ja reliabiliteetti ovat termejä, joiden avulla selvitetään tutkimuksen luotettavuutta. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa tutkitaan juuri sitä asiaa, kuin on luvattu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.) Kuten edellä kerrottiin, validiteetti toteutuu tämän tutkimuksen osalta hyvin. Toinen termi, reliabiliteetti, liittyy tutkimustulosten toistettavuuteen. Kyseisten käsitteiden käyttöä on kuitenkin kritisoitu, sillä termit ovat muodostuneet määrällisen tutkimuksen alueella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.)

Uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus ovat käsitteitä, joilla arvioidaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan. Uskottavuuden osalta tutkijan on selvitettävä, vastaako hänen käsityksensä ja tulkintansa tutkittavien käsityksistä ja tulkinnoista. (Eskola & Suoranta 1998, 211–212.) Haastattelussa on mahdollisuus kysyä tarkentavasti ja uudes-

taan, jos tutkittava ei ymmärtäisi muutoin kysymystä. Tällöin uskottavuus toimii hyvin tässä tutkimuksessa. Tunsin aluksi haasteelliseksi sen, että minun tuli englannin kielellä saada esimerkiksi käsite ”kotoutuminen” ymmärrettävälle kielelle. Uskon kuitenkin haastattelun aikana sen olevan helpompi selventää kuin esimerkiksi pelkän nettikyselyn kautta. Kun selitin tutkittaville, mitä tarkoitan ”kotoutumisella”, kerroin englanniksi esimerkkinä sellaisia ilmaisuja kuin ”tuntea olevansa kotona” ja ”sopeutua ympärillä olevaan yhteisöön”. Uskottavuutta voi olla käsitykseni mukaan vaikeampaa ylipäättään todentaa silloin, kun tutkittaviin ei saada yhteyttä. Tällöin tutkimuksen aineistona voi toimia esimerkiksi nettipalstat.

Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, että tulokset ovat siirrettävissä toiseen kontekstiin eli niitä voidaan yleistää (Eskola & Suoranta 1998, 211–212). Varsinais-Suomen piirin Mannerheimin lastensuojeluliiton kontekstissa käsitykset kotoutumisesta voidaan yleistää. Koska muita maahanmuuttajataustaisia, jotka osallistuvat muun Suomen Mannerheimin lastensuojeluliiton toimintoihin, ei haastateltu, heihin tuloksia voi olla vaikeampi yleistää. Eri piireissä toiminnat voivat olla erilaisia samankin järjestön alla. Näin ollen koko Suomen kannalta siirrettävyys ei ole välttämättä toimivaa, kun aineisto keskittyy vain yhteen MLL:n alueeseen.

Kolmas luotettavuuden seikka tutkimuksessa on sen varmuus. Tutkijan tulee etukäteen kiinnittää huomionsa sellaisiin ennakkoehtoihin, jotka saattavat vaikuttaa tutkimukseen ennustamattomasti. (Eskola & Suoranta 1998, 212.) Tähän voi mielestäni vaikuttaa tutkijan omat asenteet ja ennakkokäsitykset tutkittavasta aiheesta. Omat ajatukseni yleisesti monikulttuurisuudesta ovat kuitenkin olleet varsin neutraaleja ja olen avoimesti kiinnostunut eri kulttuureista. Jos käsitys maahanmuuttajien tulemisesta Suomeen ja heidän kotoutumisestaan olisi negatiivinen, tutkimusta olisi voinut vaikea tehdä neutraalisti. Päinvastoin minua kiinnosti tutkia seikkoja, jotka auttaisivat kotoutumisessa ja täten auttaa myös järjestöä tietoisemmaksi. En myöskään osannut ennakoida lainkaan, ovatko maahanmuuttajataustaisten käsitykset järjestöstä positiivisia vai negatiivisia. Uskon tämän suhteellisen neutraalin ja avoimen asenteen auttaneen tämän tutkimuksen varmuudessa. Jos minulla olisi ollut enemmän ennakkoaajatuksia aiheesta, olisin pohtinut niitä vielä enemmän ja pyrkinyt minimoimaan ne tutkimusprosessin aikana.

Tutkimuksen vahvistuvuuden mukaan tutkimuksessa saadut tulokset saavat tukea aiemmista tutkimuksista, jotka ovat tarkastelleet samankaltaista ilmiötä (Eskola & Suoranta 1998, 212). Tässä tutkimuksessa erityisesti sosiaalisten suhteiden merkitys ja kieli nousivat vahvaksi kotoutumisen kriteereiksi.

Lähteet

Alitolppa-Niitamo, A. 1993. Kun kulttuurit kohtaavat. Suomen mielenterveysseura – Sairaanhoidajien koulutussäätiö.

Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Alitolppa-Niitamo Anne, Ismo Söderling & Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto 2005. S.37-52 Viitattu 4.2.2018:

<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/86d6fc44a1d5a44bf70972f62fa5c7d7/1457956407/application/pdf/490819/Olemmemuuttaneet.pdf#page=39>

Alitolppa-Niitamo, A. & Säävälä, M. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme (toim.) Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. Väestöliitto

Berry, J. W. (1980). Acculturation as varieties of adaptation. Teoksessa A. Padilla (toim.) Acculturation: theory, models and some new findings (s.9–25). Boulder: Westview Press.

Björklund, K. 2015. ”Haluun koulutusta, haluan työtä ja elämän Suomessa”. Yksintulleiden alaikäisten pakolaisten kotoutuminen Varsinais-Suomessa. Siirtolaisinstituutti.

Carla, S. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme (toim.) Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. Väestöliitto

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere.

Finlex. Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Saatavilla sähköisesti osoitteesta:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Finlex. Suomen perustuslaki 731/1999 17§. Saatavilla sähköisesti osoitteesta:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Finlex. Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 8 §. Viitattu 17.1.2017:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Finlex. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Asetus lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 60/1991. Saatavilla sähköisesti osoitteesta:

<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060#idp446343920>

Fiske T. S. & Taylor, S. E. 2013. Social cognition: From brains to to culture. Second edition. SAGE Publications Ltd.

Hall, S. 1999. Identiteetti. Tampere: Vastapaino.

Heikkinen, S. 2015. Arki uudessa kotimaassa: entisestä Neuvostoliitosta Suomeen iäkkäinä muuttaneiden arki, sosiaaliset suhteet ja kotoutuminen. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi.

Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala. 2002. Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajan kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus.

Kakkori, L. & Huttunen, R. 2014. Fenomenologia, hermeneutiikka ja fenomenografinen tutkimus. Teoksessa Ajan kasvatusta – Kasvatustilasto aikalaiskriittinä. (toim.) Saari, A., Jokisaari O-J. & Värri V-M. Tampere University Press. Viitattu 25.1.2020: <https://docplayer.fi/8028070-Fenomenologia-hermeneutiikka-ja-fenomenografinen-tutkimus.html>

Kuittinen, S. & Isosävi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. (toim.) Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. & Säävälä, M. Helsinki: Väestöliitto.

Lehti, V. & Sourander, A. 2016. Maahanmuuttajien kanssa työskentely. Teoksessa Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. (toim.) Kumpulainen K., Aronen E., Ebeling H., Laukkanen E., Marttunen M., Puura K. & Sourander A. Duodecim.

Liebkind, K. 1994. Monikulttuurisuuden ehdot. Teoksessa Maahanmuuttajat: Kulttuurinen kohtaaminen Suomessa. (toim.) Liebkind, K. Gaudeamus.

Liebkind, K. (toim.) 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen: kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.

Mammon, R. 2010. Kolmen etnisen ryhmän kotoutumisprosessi Suomessa. Jyväskylän yliopisto.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 11.10.2017. Marakatti. Viitattu 11.10.2017: <https://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/perheille/marakatti/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 29.11.2017a. Lasten oikeudet. Viitattu 29.11.2017:

<https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/lasten-oikeudet/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 29.11.2017b. MLL:n strategia. Viitattu 29.11.2017:

<https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/mln-strategia/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 29.11.2017c. Organisaatio. Viitattu 29.11.2017:

<https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/>.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 29.11.2019. Lapsen oikeuksien sopimus. 2017. Viitattu 29.11.2019:

<https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/lasten-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 7.12.2019a. Lapsen kasvu ja kehitys. Viitattu 7.12.2019:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 7.12.2019b. MLL:n hoitajana toimiminen. Viitattu 7.12.2019:

<https://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/perheille/lastenhoito/hoitajana-toimiminen/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 7.12.2019c. Monikulttuurinen lapsi- ja perhe-toimintahanke. 7.12.2019:

<https://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/tietoa-toiminnastamme/hankkeet/menneet-hankkeet/monikulttuurinen-lapsi-ja-perhe/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 7.12.2019d. Perhekahvilat. Viitattu 7.12.2019:

<https://www.mll.fi/perheille/perhekahvilat/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 7.12.2019e. Tukihenkilötoiminta. Viitattu 7.12.2019:

<https://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/ammattilaisille/tukihenkilotoiminta/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 7.12.2019f. Ystäväksi maahanmuuttajaäidille - toiminta. Viitattu 7.12.2019:

<https://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/ammattilaisille/tukihenkilotoiminta/ystavaksi-maahanmuuttajaaidille/>

Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. 2013. Johdanto: Suomi muuttuu kun Suomeen muutetaan. Teoksessa Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. (toim.) Martikainen T., Saukkonen P. & Säävälä, M. Gaudeamus.

Martikainen, T. Saukkonen, P. & Säävälä, M. 2013. Kansainväliset muuttoliikkeet ja Suomi. Teoksessa Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. (toim.) Martikainen T., Saukkonen P. & Säävälä, M. Gaudeamus.

Martikainen, T. & Tiilikainen, M. 2008. Maahanmuuttajanaiset: käsitteet, tutkimus ja haasteet. Teoksessa Martikainen, T. & Tiilikainen, M. (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto.

Marton, F. (1981). Phenomenography: Describing Conceptions of the World around Us. *Instructional Science* 10,s. 117–200

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. International Methelp Oy.

Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. International Methelp Oy.

Mikkonen, A. 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Olemme muuttaneet: Näkökumia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. (toim.) Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I., Fågel, S. Väestöliitto.

Osallistuva arki kotoutumisen tukena. Hanketuloskortin nettisivut. Otto – Osallistuva arki kotoutumisen tukena. Viitattu 17.1.2017: <http://www.hanketuloskortti.fi/hanketuloskortti/otto-osallistuva-arki-kotoutumisen-tukena/>

Perhoniemi, R. & Jasinskaja-Lahti, I. 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Perokorpi, T. & Kettunen, M. 2016. Erilainen mutta hyvä" : Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaan osallistuneiden kotoutumiskokemukset. Pro Gradu. Turun yliopisto.

Reuter, A. & Jaakkola, M. 2005. Venäjänkielisten, vironkielisten ja kaksikielisten maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot. Teoksessa Maahanmuuttajien elämää Suomessa. (toim.) Paananen, S. Tilastokeskus.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. WSOYpro Oy Helsinki.

Saukkonen, P. 2013a. Erilaisuuksien Suomi: Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Gaudeamus.

Saukkonen, P. 2013b. Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka. . Teoksessa Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. (toim.) Martikainen T., Saukkonen P. & Säävälä, M. Gaudeamus.

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. (toim.) Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. & Säävälä, M. Helsinki: Väestöliitto.

Susi, R. & Heikkilä, E. 2011. Finland. Teoksessa: Heikkilä, E., Danken, M., Ciriانو E. J. C., McLaughlin, H. & Reubsaet, H. Working Together for Better Integration - Immigrants, Police and Social Work. Institute of Migration. Migration Studies C18

Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. (toim.) Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. Väestöliitto

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Valkonen, L. 2006. Millainen on hyvä äiti tai isä? Viides- ja kuudesluokkalaisten lasten vanhemmuuskäsitykset. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Luettavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13293/9513925692.pdf>

Valtioneuvosto. 2008. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kotouttamislain toimeenpanosta. Helsinki: Valtioneuvosto.

Viljanen, M. & Helenius, J. 2014. MLL:n perhekahvilakysely 2014. Saatavilla: <https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/08/06191644/MLLn-perhekahvilakyselyn-raportti-2014.pdf>

Liitteet

1 Haastattelukysymykset

Suomeksi:

Taustaa

- Kuinka kauan olet asunut Suomessa?
- Mistä syystä olet muuttanut Suomeen?
- Ammatti
- Oletko löytänyt työ- tai opiskelupaikan?
- Sukupuoli
- Ikä
- Kieli/kielet? Minkälainen suomen tai ruotsin kielen taito sinulla on omasta mielestäsi?
- Keitä perheeseen kuuluu? Asuvatko kaikki heistä Suomessa?

Perhekahviloiden löytäminen

- Mistä sait tiedon Marakatin toiminnasta?
- Minkälainen käsitys sinulla on Mannerheimin Lastensuojeluliitosta? Mitä se oman käsityksesi mukaan tekee?

Kotoutuminen

- Kuvailisitko mielestäsi tärkeitä asioita, jotka auttavat sinua tuntemaan itsesi kotoisaksi Suomessa? Näkyvätkö nämä asiat perhekahvilassa?
- Oletko löytänyt perhekahvilan kautta uusia ystäviä? Ovatko he kaikki maahanmuuttajataustaisia vai onko osa myös suomalaisia?

- Oletko oppinut paremmin suomea perhekahvilassa?
- Auttaako mielestäsi perhekahvila kotoutumisessa? Miten?
- Millaista hyötyä/apua olet saanut perhekahviloista / Onko perhekahvila hyvä/huono paikka, miksi?
- Suositteletko perhekahvilaa muille kavereille/tuttaville, miksi?
- Mikä on onnistunut perhekahvilan toiminnassa? Onko kahvilassa mielekästä toimintaa lapsille? Entä aikuisille?
- Mitä toivoisit lisää perhekahvilan toiminnalta?
- Tuntuuko Suomessa vaikealta ylläpitää omaa kulttuuria ja kieltä?
- Koetko, että voit olla oma itsesi perhekahvilassa?
- Miten koet keskustelun/lähestymisen perhekahvilan työntekijöiden kanssa?
- Miten koet keskustelun/lähestymisen muiden vanhempien kanssa?
- MLL:n arvoja ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys ja yhdenvertaisuus. Pystytkö sopeuttamaan nämä arvot vai poikkeako jokin näistä omista arvoistasi?
- Minkälainen ilmapiiri perhekahvilassa mielestäsi on?
- Kuinka pitkäksi aikaa ajattelit jääväsi Suomeen?
- Muita ajatuksia perhekahviloista?

In english:

Background

- How long have you lived in Finland?
- What is the reason for migrating to Finland?
- Occupation
- Do you have found job or study place? What helped to find them?
- Gender

-Age

-Language(s)? What kind of skill of Finnish or Swedish language do you have in your opinion?

-Family

Family cafe

-Where you got the information from family cafe?

-What kind of view you have from Mannerheimin lastensuojeluliitto? What is its mission in your opinion? How about family cafe?

Integration

-Can you describe those important things that have helped you to feel homelike in Finland? Do you have seen these things in family cafe?

-Do you have friends from family cafe? Are they all immigrants?

-Have you learned Finnish better in family cafe?

-How often you visit in family cafe?

- Does family cafe help you to feel homelike in Turku/Finland? How?

-What kind of benefits you have had from family cafe? Is family cafe good or bad place, why?

-Would you recommend family cafe to your friends? Why?

-What have been successful in action of family cafe? Is there good action for children? How about for adults?

-Is there any more things you hope to be in action of family cafe?

-What do you think about maintenance of your own culture and language in Finland? Is it difficult?

- Do you feel you can be yourself in family cafe?

-How do you experience conversation with employees of family cafe?

- How do you experience conversation with other parents in family cafe?

- Values of MLL are valuation of child and childhood, solidarity, humanity and equality. Are you able to adjust these values or do one of these values differ with your own values?

- What kind of atmosphere do you feel in family cafe?

-How long you will be in Finland?

-Do you have other comments / thoughts about family cafe(s)?

Liite 2. Taulukko tuloksista

YLÄKATEGORIAT	KATEGORIAT	KATEGORIAN KUVAUS
1. Käsitys Mannerheimin lastensuojeluliitosta	A. Lapsilähtöisyys ja lapsiperheet (18) B. Myönteinen käsitys (16)	A) Mannerheimin lastensuojeluliiton ajatellaan keskittyvän lapsilähtöisyyteen ja sen tavoitteena on nimenomaan lapsiperheiden tukeminen. <i>- "Se (MLL) organisoii useita hyödyllisiä tapahtumia lapsiperheille ja erilaisia koulutusohjelmia ja kursseja. Se on suurin lapsiin liittyvä organisaatio Suomessa"</i> B) Tutkimukseen osallistujilla oli Mannerheimin lastensuojeluliitosta myönteinen käsitys eli he pitivät järjestöstä kokonaisuutena. <i>- "Positiivinen, kannustava, rohkaistava. Kunkin asiakkaan omaa kulttuuria, tapoja kunnioitetaan ja katsotaan 'rikkaudeksi'"</i>
2. Käsitys perhekahvilasta	C. Myönteinen käsitys (25) D. Tuen saaminen (20)	C) Tutkimukseen osallistujilla oli perhekahvila Marakatista myönteinen käsitys. Kaikki perhekahvilan kontekstissa haastatellut suosittelisivat tai ovat jo suosittelleet perhekahvilassa

		<p>käymistä myös muille.</p> <p>- <i>"Minulla on perhekahvilasta positiivinen näkemys"</i></p> <p>D) Moni osallistuja koki saaneensa perhekahvilasta tukea. Tuen saaminen näyttäytyi eri tavoin haastateltavien puheissa.</p> <p>- <i>" Omaan elämäntilanteeseen olen saanut apua. Ettei ole yksin huoltensa kanssa"</i></p>
3. Kotoutuminen	<p>E. Ystävien ja sosiaalisten suhteiden merkitys (14)</p> <p>F. Osallistuminen (10)</p> <p>G. Kieli (15)</p> <p>H. Tausta ei saa vaikuttaa (6)</p>	<p>E) Monet osallistujat pitivät ystäviä ja muita sosiaalisia suhteita tärkeinä.</p> <p>- <i>"Kaikki ovat ystävällisiä, he haluavat auttaa ja puhua minulle"</i></p> <p>F) Osallistumisen merkitys näkyi selkeästi erityisesti kahden haastateltavan vastauksissa. Toinen näistä haastateltavista on hyvin aktiivinen järjestötoimija: on osallistunut ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaan sekä käynyt perhekahviloissa. Toimii harjoittelijana ja lisäksi haluaisi vielä osallistua vapaaehtoistyöhön. Toinen vastaajista suositteli erityisesti Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa. Hänen mielestään siihen osallistuminen voisi auttaa maahanmuuttajia kotoutumaan.</p>

		<p>- <i>"Mielestäni Ystäväksi maahanmuuttaja-äidille on oiva mahdollisuus sekä oppia suomen kieltä että tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan, arkeen. Sen kautta oppii tuntemaan ja ymmärtämään ihmisiä."</i></p> <p>G) Kielen merkitys korostui osallistujien puheissa. Heidän mielestään kieli vaikuttaa vahvasti kotoutumiseen. Osa koki kielen vaikeaksi.</p> <p>- <i>"He yrittävät, mutta kieli on ongelma. Puhun, mutta ihmiset eivät ole kärsivällisiä odottamaan."</i></p> <p>H) Yhden osallistujan puheessa toistui ajatus siitä, että kenenkään ihmisen tausta ei saa vaikuttaa.</p> <p>- <i>"tarvittaisiin paikat joissa kantaväestö ja maahanmuuttajat voisivat kohdata toisensa ilman paineita, lyhentää välin rennosti ja ilman pelkoa, ennakkoluuloja."</i></p>
<p>4. Osallistumisen vaikutus tutkittavien vastauksiin</p>	<p>I. Osallistumisen vaikutus tutkittavien vastausten laajuuteen</p> <p>J. Osallistumisen vaikutus tutkittavien käsitykseen Mannerheimin lastensuojeluliitosta</p>	<p>I) Työntekijät mainitsivat perhekahvilan asiakkaita yksityiskohtaisemmin erilaisia toimintoja, joihin voi osallistua Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestön sisällä. Kun perhekahvilan asiakkailta kysyttiin käsi-</p>

		<p>tystä MLL:stä, vastaukseksi ilmenivät useimmin lapsuuteen tai lapsiin liittyvät seikat.</p> <p>J) Työntekijät mainitsivat perhekahvilan asiakkaita yksityiskohtaisemmin erilaisia toimintoja, joihin voi osallistua Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestön sisällä. Kun perhekahvilan asiakkailta kysyttiin käsitystä MLL:stä, vastaukseksi ilmenivät useimmin lapsuuteen tai lapsiin liittyvät seikat.</p>
--	--	--